

Copilul și familia

Revista de politici sociale
editată de Consorțiul
EveryChild în colaborare
cu Ministerul Sănătății și
Protecției Sociale cu suportul
financiar al Uniunii Europene

Colegiul de redacție:
Daniela MĂMĂLIGĂ
Stela GRIGORAȘ
Stanislav LIPCANU
Anatol MĂMĂLIGĂ
Constantin COJOCARU
Claire WARRINGTON
Ala ZMEU

**Design și procesare
computerizată:**
Ecaterina RUSU

Fotografii
Valeriu ROMAN

Imprimat:
Editura "Universul"

Opiniile exprimate în această
publicație nu reflectă neapărat
opinia Comisiei Europene

www.everychild.md

**Președintele Voronin promovează
consecvent reforma.....2-3**

**Argumente pentru închiderea
internatelor.....4**

De ce nu investim în familie.....6

**Cînd serviciile comunitare vor fi o
prioritate în politica socială.....7**

**De ce banii publici nu servesc
interesele copiilor..... 8**

**Factorul uman – un rol esențial
în procesul schimbării.....10-12**

**Instituția rezidențială nu răspunde la
necesitățile sociale
ale copilului13**

**Schimbări de atitudine
la nivel local14-15**

**Cum copiii din Orhei și-au recăpătat
familia16-17**

**Cum poate fi atinsă coeziunea între
politică și practică18-19**

**Flori de măr – un spectacol
care te cutremură20**

**Absolvenți ai internatului –
fără trecut și fără viitor21**

**"Casa de sticlă" – garanție
a încrederii și succesului..... 22-23**

Problema copilului în dificultate a ajuns pe agenda Guvernului Republicii Moldova. În ultima vreme, factori de decizie de la cel mai înalt nivel din conducerea statului abordează tot mai des aspectele problemei.

Parteneriat strategic pentru viitorul țării

Președintele țării declara la finele anului trecut : „ Este regretabil faptul că în ultimii ani se înregistrează o creștere a numărului copiilor plasați în internate. Inspectorii de sector pentru protecția copilului și autoritățile publice locale trebuie să facă tot posibilul ca fiecare copil să rămână în familie, instituționalizarea fiind ultima soluție. Toate aceste probleme vor putea fi depășite, dacă în fiecare primărie va fi instituită unitatea de asistent social”.

Problema în cauză a fost abordată și la întâlnirea dintre Vladimir Voronin și membrii Consiliului Coordonator al Alianței ONG-urilor active în domeniul protecției drepturilor copilului și familiei, eveniment la care au participat și persoane cu funcții de răspundere din cadrul Președinției și Guvernului.

În cadrul întrevederii a fost efectuat un schimb de opinii referitor la situația existentă în domeniul protecției drepturilor copilului, fiind punctate acțiunile prioritare menite să amelioreze starea de lucruri.

Reprezentanții Alianței au apreciat pozitiv tendințele actuale în dezvoltarea cadrului legislativ și a politicilor axate pe copil și familie.

Totodată, au fost expuse obiecții vizavi de mecanismul existent de conlucrare dintre ONG-uri și organele publice raionale și locale. Au fost avansate diverse propuneri menite să perfecționeze și să dezvolte sistemul existent de protecție a drepturilor copilului, în mod special făcându-se referiri la necesitatea reformării cadrului instituțional la nivel central

și local, dezvoltării sistemului de servicii comunitare, monitorizării respectării drepturilor copilului.

Președintele Vladimir Voronin a salutat inițiativa manifestată de reprezentanții sectorului asociativ, disponibilitatea lor de a activa în parteneriat cu autoritățile, menționând că problemele existente vor fi mai ușor depășite prin eforturi comune.

Șeful statului a subliniat importanța adoptării Legii cu privire la copilul aflat în dificultate, care, în opinia lui, trebuie să întrunească toate aspectele vizând sistemul de protecție socială a copiilor, responsabilitățile autorităților centrale și locale, precum și ale părinților. Președintele a specificat că, în baza acestei legi noi ce urmează a fi adoptată în conformitate cu standardele și practicile internaționale în domeniu, se impune și actualizarea strategiilor naționale în sfera protecției copilului.

Președintele a mai subliniat importanța acordării unei atenții sporite metodelor de prevenire și reducere a abandonului copiilor de către părinți, prin sprijinirea familiilor aflate în situații dificile, inclusiv prin dezvoltarea spectrului de servicii sociale pentru familie și copil în cadrul comunităților, prin restructurarea treptată a instituțiilor de tip rezidențial existente.

Crearea condițiilor pentru dezvoltarea armonioasă a personalității fiecărui copil este baza pe care trebuie să se construiască viitorul țării. Anume din acest motiv asigurarea și respectarea drepturilor copilului și plasarea acestora într-o zonă de atenție specială constituie o prioritate națională, a declarat Vladimir Voronin.

Ca urmare a insistenței și consecvenței șefului statului, la 26 ianuarie 2005, specialiștii Ministerului Educației, Tineretului și Sportului, împreună cu cei ai

Ministerului Sănătății și Protecției Sociale au discutat, în cadrul unei ședințe comune, despre Strategia de reformare a sistemului rezidențial, strategie care trebuie să fie adoptată până în luna aprilie curent. Una din direcțiile strategice ale acesteia va fi creșterea și educarea copilului în familie și nu în instituții rezidențiale.

S-ar părea că procesul de reformă a demarat. Echipele proiectului „Consolidarea capacităților în reforma politicilor sociale” susține aceste eforturi și consideră că doar în colaborare strânsă este posibilă o schimbare reală și benefică pentru viitorul copiilor noștri, pentru viitorul țării.

Președintele Vladimir Voronin a salutat inițiativa manifestată de reprezentanții sectorului asociativ, disponibilitatea lor de a activa în parteneriat cu autoritățile, menționând că problemele existente vor fi mai ușor depășite prin eforturi comune.

Gestionarea inefficientă a banilor publici – un argument esențial pentru închiderea internatelor

David LARTER,
expert UE
în domeniul finanțelor
publice

Despre efectul negativ al îngrijirii rezidențiale asupra copiilor s-a scris mult. Au fost aduse o mulțime de argumente ce demonstrează cum și de ce copiii sînt afectați irevocabil de anii iroșiți în instituții rezidențiale.

De asemenea există un argument financiar puternic pentru închiderea lor. În anul 2005, conform datelor guvernamentale, costul mediu anual pentru îngrijirea și educarea unui copil într-un gimnaziu – internat a constituit peste 10 000 de lei.

Din acest cost, pentru educație a fost destinată suma de 3471 lei. Să facem o comparație – costul mediu pentru educația unui copil într-o școală comunitară constituie circa 2 000 lei pe an, adică cu 43% mai puțin. Pe lângă acest fapt, un studiu realizat recent în Orhei a demonstrat că nivelul reușitei copiilor în internatul din Orhei a fost comparabil cu cel al copiilor din școlile comunitare obișnuite din raion. Deci, nivelul de instruire în internat nu este mai bun decît într-o școală comunitară, însă costurile acestuia sînt mult mai mari.

Dacă am examina întoarcerea investițiilor în serviciile educaționale, am observa că instruirea în internate nu justifică costurile și este risipitoare.

Adesea se consideră că în internate copiii sînt admiși deoarece ei sînt orfani sau privați de îngrijire părintească. În realitate însă, ponderea copiilor orfani în internate este foarte mică. O mare majoritate a copiilor din internate pleacă acasă în timpul vacanțelor. Deci, motivele care justifică existența sistemului de internate nu sînt susținute de necesitățile copiilor care locuiesc în ele.

Acest lucru este, de asemenea, important atunci cînd analizăm costul de întreținere a sistemului rezidențial. Costul îngrijirii unui copil în gimnaziu – internat este aproximativ de 7 200 lei pe an. Costul mediu pentru susținerea unui copil în comunitate este aproximativ de 5 500 lei. Astfel, chiar și costul îngrijirii în internat este mai înalt decît cel al îngrijirii unui copil în comunitate. În afară de aceasta, în urma unor evaluări ale necesităților copiilor, realizate în cadrul proiectului “Consolidarea capacităților în reforma politicii sociale”, s-a constatat că nu este adevărată părerea, potrivit căreia toți copiii instituționalizați ar avea nevoie de servicii de susținere comunitară. De fapt, doar o minoritate dintre copiii aflați în instituții au nevoie de ajutor.

Ținînd cont de acest fapt, divergența dintre costul îngrijirii rezidențiale și costurile esențiale pentru educație și sprijin comunitar este și mai mare, constituind un dezavantaj puternic al sistemului de internate.

Dar aceasta nu e totul. Din cauza costului excesiv de mare al sistemului de internate, în această direcție se investesc banii care ar putea fi cheltuiți mai eficient pe învățămîntul comunitar și pe servicii de îngrijire a copiilor în comunitate. De aceea este întemeiată opinia că în timp ce în instituția rezidențială este plasat un copil, în comunitate un alt copil rămîne lipsit de serviciile de care el are nevoie.

Argumentul financiar împotriva sistemului rezidențial este irefutabil. Argumentul economic, că Moldova are nevoie de forță de muncă instruită pentru renaștere economică, este la fel de puternic. Există multe dovezi ce indică asupra faptului că internatele oferă copiilor mai puține șanse în viață. Este evident că în internate sînt irosite resurse care ar putea fi folosite pentru sporirea șanselor de viață a tuturor copiilor.

Ținînd cont de aceste argumente economice și financiare, este evident că Moldova trebuie urgent să abandoneze sistemul de școli rezidențiale în favoarea unor investiții mai bune, în servicii mai eficiente pentru copii și mai profitabile pentru comunitate.

Republica Moldova se confruntă la ora actuală cu un șir de probleme de ordin social, economic și politic. Firește, toate sînt importante și prioritare, dar în opinia noastră problemele sociale, în special cele ale copilului și familiei, ar trebui să fie abordate drept probleme strategice în contextul dezvoltării unei țări democratice și prospere.

Nu e problema străinilor, e problema noastră

Într-o lume în care părinții își dau copiii de bunăvoie la casele de copii pentru a pleca în țări străine, într-o astfel de lume sentimentul civic al cetățeanului dispare. Patriotismul se învață în familie. Iar pierderea respectului pentru familie, face posibilă pierderea respectului pentru țară, face posibilă dispariția ideii de patriotism. Din păcate toate eforturile întreprinse de sectorul neguvernamental nu găsesc susținere la nivel de asigurare a durabilității. În ultimii ani în Republica Moldova au venit foarte multe investiții în domeniul social. Problema cea mare este că serviciile mor odată cu încetarea finanțării. Moldova practic la ora actuală se confruntă cu situația în care serviciile oferite de către stat copiilor aflați în dificultate nu mai sînt adecvate și nu satisfac interesul superior al copilului, iar serviciile sociale alternative dezvoltate de organizațiile neguvernamentale nu sînt acoperite nici din punct de vedere financiar, nici legislativ.

Ne bucură faptul ca mulți dintre factorii de decizie manifestă interes și deschidere fapt care, stimulează și impulsionează, procesul de schimbare. Trebuie să recunoșc însă, că există încă foarte multe probleme. Principală și cea mai importantă în acest sens este responsabilizarea organelor executive atât de nivel central, cît și de nivel local. Partenerii noștri ar trebui să înțeleagă că nu va veni nimeni altcineva să rezolve problemele noastre, dacă noi însăși nu ne vom asuma responsabilitatea pentru rezolvarea lor. Spun acest lucru pentru că noi considerăm că problema copilului și familiei în dificultate în Moldova, este

pe cît de sensibilă, pe atît de responsabilă, este una care frămîntă întreaga societate, și noi nu avem dreptul moral să tergiversăm soluționarea ei. Îmi exprim speranța, dar și convingerea că în cel mai apropiat timp formele alternative de protecție a copilului, dezvoltate la nivel comunitar, vor fi prevăzute de către actele legislative cum este Legea cu privire la copilul în dificultate care așteaptă aprobarea de către Parlamentul RM. Pentru elaborarea și promovarea unei politici sociale coerente în domeniul protecției sociale a copilului și familiei e nevoie a un parteneriat eficient între structurile guvernamentale și neguvernamentale competente, dar și de un parteneriat între cetățeni acestei societăți.

Indiscutabil parteneriatul la orice nivel - familie, comunitate, societate - are menirea să fortifice capacitatea acestora de a lupta, rezista și progresa în virtutea obstacolelor și dificultăților. Și acest lucru este cu atît mai important pentru o țară care se confruntă cu probleme economice și sociale, dar și pentru o țară care aspiră la valorile europene cu anumite angajamente în acest sens.

Stela GRIGORAȘ,
director EveryChild
Moldova

De ce nu investim în familie?

Rîndurile de mai jos sînt pline de patimă. Dar, atunci cînd este vorba de chestiuni sentimentale, tunurile tac. Chiar dacă, se implică astfel de noțiuni sintetizate cum ar fi politica de stat.

Președintele Vladimir Voronin a declarat, în repetate rînduri, că fiecare dintre noi trebuie să aibă grijă măcar de un copil, rămas fără îngrijirea părintească. Șeful statului nu a emis un decret special în acest sens, fiind conștient de faptul că dragostea față de copii, grija față de viitorul țării, nu poate fi cultivată prin decrete prezidențiale sau prin ordonanțe de Guvern. Însă, instituții importante ale statului, demnitari de stat, oameni de afaceri, au înțeles ideea doar pe jumătate de ureche. Astfel, în domeniul protecției copilului ne-am pomenit într-o situație

artificială. Fiecare instituție și-a anunțat protectoratul asupra unui internat sau casă de copii. Ca urmare, observăm periodic cum funcționari de cel mai înalt nivel sau businessmani oferă, în prezența camerelor de luat vederi, daruri și cadouri copiilor din internate. Nici nu se știe dacă aceste bunuri ajung cel puțin la aceștia... Or, copiii rămîn doar cu iluzia, iluzia familiei. Prin acțiuni umanitare, de ochii lumii, nu poate fi rezolvată una dintre cele mai importante probleme de care depinde viitorul țării noastre – soarta copiilor.

Mai presus de orice este familia, nici un dar, nici o investiție nu o poate înlocui. Ceea ce se învață în familie - de la factura psihică, la însușirile morale, mentalități și obiceiuri - construiesc, cărămidă cu cărămidă, patriotismul. Un patriotism real, fără jocuri politice și utilizări sentimental-banale. Patriotismul se învață în familie. Cum putem vorbi despre familie acum, cînd respectul pentru această entitate nu mai există? Cînd Moldova este transformată de cinovnici într-o lume virtuală, unde copiii, plasați în internate, umiliți de directorii acestora, beneficiază de un cadou-două pe an și nu au nici o șansă la viitor. Patria, acolo

unde este ea, nu te aude. Ale cui interese promovează demnitarii și businessmanii atunci cînd încurajează mii de părinți să-și plaseze copiii în internate? A fost inventată chiar și o motivație simplistă – internatul oferă un mediu mai favorabil educației decît o familie sărăcită, demoralizată și dezorientată de efectele tranziției și globalizării. Numărul de copii în internate bate orice recorduri, pentru că părinților acestora timp de ani de zile li s-a cultivat încet, dar sigur, certitudinea că internatul poate fi cel mai fidel “parinte” pentru propriul lor copil. Pentru că acolo, la internat, vin tot felul de oameni bogați și aduc daruri și cadouri, pe cînd o familie necăjită, cu mulți copii, niciodată nu este observată de demnitari și businessmani. Doar că lipsesc camerele de luat vederi.

Mai este o întrebare retorică față de businessmani și demnitari care încearcă să-i “placă” președintelui și, din exces de zel, îi denaturează ideile. Oare președintele nu se axează pe cultivarea dragostei față de țară, pe patriotism? De ce faceți invers? Familia, cer iertare pentru patos, a fost singura entitate națională care și-a păstrat identitatea de-a lungul secolelor, indiferent de forma de subjugare. Acum familia este în pericol și, respectiv, în pericol este națiunea.

Corneliu MIHALACHE

Tatiana GRIBINCEA,
sefa Direcției generale
protecție socială a MSPS

Prin adoptarea de către Parlament a Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei, a Programului Național “Satul Moldovenesc”, a fost trasat cadrul politic primordial de dezvoltare durabilă a țării pe termen mediu. În aceste condiții, statul și-a asumat responsabilitatea majoră pentru reducerea sărăciei și creșterea calității vieții populației, dezvoltând, concomitent, sistemul de garanții sociale. Prestațiile și serviciile sociale adresate familiilor cu copii este o componentă a sistemului național de protecție socială.

Serviciile comunitare sînt o prioritate în politica socială

care prevede o majorare a indemnizației unice la nașterea fiecărui copil pînă la 800 lei. A fost majorată indemnizația lunară pentru îngrijirea copilului pînă la împlinirea vîrstei de 1,5 ani pentru persoanele neasigurate de la 50 pînă la 100 lei, și pînă la împlinirea vîrstei de 3 ani. Totodată au fost majorate de la 25 la 50 lei indemnizațiile lunare pentru întreținerea copilului în familiile cu venituri mici. Actualmente este examinată posibilitatea majorării cotei respective pînă la 100 de lei.

Cu toate acestea, sistemul actual de servicii sociale este slab dezvoltat și continuă să fie centralizat. Este necesar ca spectrul serviciilor sociale să fie extins prin servicii comunitare, fapt care ar conduce și la o creștere masivă a participării societății civile în viața socială. În acest context, punem accentul în dezvoltarea și crearea de noi servicii pentru copiii în situație de risc, servicii

care ar preveni instituționalizarea lor. Centre de plasament temporar al copiilor, servicii de sprijin familial și integrare, serviciu de asistență parentală profesionistă, servicii specializate pentru copii cu dizabilități, centre comunitare – ar fi cele mai indicate pentru copiii în dificultate. De remarcat faptul că o parte dintre serviciile menționate mai sus au fost pilotate în raioanele Orhei, Cahul, Ungheni cu sprijinul financiar al UE în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților în reforma politicilor sociale”. Experiența acumulată în cele trei raioane crează premise serioase pentru a începe procesul de reformare a sectorului social și în alte raioane ale țării. Astfel, vom contribui la reducerea numărului copiilor aflați în instituții și la prevenirea instituționalizării acestora, la implementarea deplină a drepturilor copilului prin fortificarea capacităților locale și naționale.

Investigațiile ultimilor ani demonstrează că, familia și copilul în Republica Moldova fac parte din cele mai sărace și vulnerabile grupuri sociale. Analiza fenomenului sărăciei din ultimii ani demonstrează că circa 35% din numărul total de copii cresc în familii sărace sau puțin asigurate, dintre care majoritatea fiind din mediul rural. Preponderent, sînt supuse riscului sărăciei familiile cu mulți copii sau monoparentale, astfel 50% din familiile cu 4 și mai mulți copii sînt sărace. Problemele grave cu care familia și, în mod special, copilul se confruntă, constituie pe bună dreptate un obiectiv prioritar al protecției sociale.

În ultimii ani se înregistrează o majorare anuală a indemnizațiilor adresate familiilor cu copii. De exemplu, cuantumul indemnizației unice la nașterea copilului a crescut de la 370 pînă la 500 lei pentru persoanele asigurate și de la 300 pînă la 500 lei pentru persoanele neasigurate. Recent, a fost remis spre avizare proiectul Hotărîrii Guvernului,

Valentina HOLBAN,
vicepreședintele Comisiei
parlamentare pentru protecție
socială, sănătate și familie

Europenizarea Moldovei trebuie să înceapă de la protecția copilului și a familiei în fiecare sat și oraș, de la Giurgiulești la Criva. Trebuie făcut în așa fel, încât autoritățile locale să aibă toate pîrghiile necesare pentru a decide soarta copilului în conformitate cu interesele fundamentale ale acestuia, iar plasarea copilului în internat să fie o ultimă soluție, așa cum se întîmplă în țările cu tradiții europene.

“Banii publici trebuie să servească interesele copiilor”

Republica Moldova nu poate să-și permită să suporte cheltuieli nejustificate și exagerat de mari pentru întreținerea internatelor, instituții care nu sînt benefice pentru dezvoltarea copiilor, care păstrează aceleași norme morale și educaționale ca și după cel de-al doilea război mondial. Aceste sume de bani ar trebui redirecționate spre dezvoltarea unor servicii sociale bazate pe comunitate, prietenoase copiilor, precum și spre susținerea familiilor în dificultate, pentru ca acestea să poată crește copiii acasă, în familie. Statul trebuie să aibă responsabilitatea să susțină părinții să îngrijească copii, însă statul niciodată nu va putea înlocui părinții. Doar familia sau mediul familial poate asigura dezvoltarea completă a copilului. Investind astăzi în copii și familie, noi investim în viitorul țării.

Există argumente puternice în favoarea reformării sistemului rezidențial. În primul rînd, înregistrînd rezultate inefficiente, cheltuielile curente pentru îngrijirea rezidențială reprezintă o utilizare inadecvată a fondurilor publice și, în al doilea rînd, acest sistem nu oferă oportunități educaționale corespunzătoare pentru ca copiii să-și dezvolte succesele la învățătură și, în consecință, sistemul rezidențial nu contribuie la generarea forței de muncă instruite, la dezvoltarea economică a țării.

Ideea reformei în domeniu - Ministerul Educației, Tineretului și Sportului trebuie să se concentreze asupra rolului său educațional primordial, iar responsabilitățile sale curente de îngrijire a miilor de copii din țară trebuie să fie transferate Ministerului Sănătății și Protecției Sociale. Resursele pentru dezvoltarea serviciilor de îngrijire socială a copiilor trebuie să fie transferate din gestiunea Ministerului Educației, Tineretului și Sportului în gestiunea autorităților publice locale,

iar alte resurse, care urmează să apară în urma reformării internatelor, trebuie să fie redirecționate spre îmbunătățirea învățămîntului preuniversitar

Aceste modificări vor contribui la îmbunătățirea sistemului de îngrijire a copiilor, la îmbunătățirea educației tinerei generații și va aduce beneficii economice pentru țară. Recunoaștem că va fi nevoie de cheltuieli suplimentare pe termen scurt și mediu, caracteristice fiecărui proces de tranziție. Aceste cheltuieli urmează a fi studiate în profunzime de către ministerele competente, cu posibila susținere a unor agenții internaționale. Iată de ce îndemnăm structurile competente să inițieze în regim de urgență un dialog, o dezbatere publică. Și asta pentru a asigura atingerea obiectivelor propuse nu de altcineva, ci de Guvernul Republicii Moldova.

Noi sîntem conștienți de faptul că procesul de reformă poate fi dureros. Poate să dezavantajeze pe unii care nu vor depăși mentalitatea și principiile de lucru învechite, depășite de timp și, totodată poate să-i avantajeze pe alții care manifestă angajament plener pentru a moderniza serviciile de protecție socială în conformitate cu standardele europene și cu interesul superior al copilului. Iată de ce fac un apel, odată în plus, către toate structurile competente ale statului, să colaboreze eficient, să pună interesele fundamentale ale copilului, ale țării, deasupra intereselor departamentale sau de grup. Totodată, mă adresez către reprezentanții societății civile și a organismelor internaționale de profil să sprijine procesul de reformă, să fie participativi. Reușita acestei reforme nu ține doar de capacitățile autorităților publice locale sau centrale, ci de capacitatea întregii societăți, pentru că este vorba, înainte de toate, de viitorul Republicii Moldova. Iată de ce, mai mult ca niciodată, Guvernul are nevoie de sprijin, de asistență și de angajament din partea tuturor actorilor societății. Împreună putem asigura viitorul european al Republicii Moldova. Împreună putem aduce Europa acasă.

Republica Moldova s-a angajat plenar să reducă sărăcia și să se apropie de valorile europene. Toți, de la ministru la educator, jură că-s pentru reforme serioase. După care ne lovim dureros de contradicția noastră națională, dintre vorbă și faptă. Nu pupăm noi Europa în vecii vecilor dacă nu aducem în capul mesei institutul familiei sănătoase și nu vom avea grijă de copiii în dificultate, care-s periculos de mulți la număr.

Ne lovim dureros de contradicția noastră națională, dintre vorbă și faptă

Liderul de echipă din partea Uniunii Europene a proiectului „Consolidarea capacităților în reforma politicii sociale”, John Barrett, a comunicat presei prezentă la eveniment că în R. Moldova există doar un singur serviciu de îngrijire a copilului, cel rezidențial. Acest tip de îngrijire este scump pentru Moldova, și nici nu este eficient. Studiile efectuate în țările Europei de Est arată că acei copii care au beneficiat de serviciul respectiv au înregistrat mai puține succese în viața lor de adult, nu excelează la învățătură și nici nu devin o forță de muncă calificată, spune John Barrett, spun și mulți alți experți în domeniu. Și dat fiind situația de așa natură, este nevoie de consolidarea eforturilor instituțiilor specializate și a societății civile pentru trecerea la servicii de alternativă, cum ar fi asistența parentală profesionistă, sprijin familial, centre de zi etc. Realitățile în cauză au fost nu pur și simplu declarate, au fost și calculate. Expertul local în finanțe publice al EveryChild, Eugenia Veveriță, în repetate rânduri, inclusiv la conferința dată a prezentat rezultatele analizei comparative cost-beneficiu al serviciilor rezidențiale și cele comunitare, care arată că ultimele sunt mai puțin costisitoare, dar mai eficiente. Astfel, cheltuielile de întreținere a unui copil în gimnaziile-internat se estimează pentru anul 2005 la 10 689 lei, comparativ cu Centrele de servicii sociale pentru familie și copil care ar necesita 5 439 lei. Costul mediu pentru servicii de integrare, sprijin familial și asistență parentală profesionistă se evaluează la 4 700 lei.

Concluzii generale: absolvenții gimnaziilor-internat sînt supuși riscului de a deveni șomeri, de a comite crime și a consuma droguri, sunt de 10 ori mai susceptibili la traficul de ființe umane și sunt rupți de realitățile economice ale vieții cotidiene. Iar imlementarea serviciilor alternative ar contribui la prevenirea instituționalizării, ar permite copilului să rămînă sau să se reîntoarcă în familie, păstrînd legătura cu familia și societatea, precum și ar soluționa alte probleme cu care se confruntă ei.

O părere similară o are și Cesare de Montis, Ambasador al Uniunii Europene în R. Moldova, care a avertizat că sistemul rezidențial “subminează dezvoltarea psihică și emoțională a copiilor. Fiecare generație de copii vulnerabili poate să se transforme într-o generație de adulți vulnerabili, iar problemele existente vor perpetua în viitor”.

Altă sursă oficială Valentina Golban, vicepreședinte al Comisiei parlamentare pentru protecție socială, sănătate și familie, este și ea de părerea că serviciile oferite astăzi de instituțiile rezidențiale de stat nu sînt adecvate, acestea necesită cheltuieli mari din fondurile publice și nu oferă oportunități educaționale corespunzătoare. Dînsa a indicat asupra necesității elaborării de către instituțiile de profil a unei Strategii de reformare a sistemului.

Cîte ceva se face cu și fără strategie. John Barrett, reprezentant al proiectului UE, în cadrul căruia au fost realizate cele trei proiecte regionale, zice că în zonele-pilot Orhei, Cahul și Ungheni, s-a reușit, în acest an școlar, reducerea cu 80 la sută a numărului de copii care veneau în instituțiile rezidențiale. Ciudățenia acestei situații constă în altceva. Toată lumea, atît responsabili locali, cît și emisarii sociali internaționali, la seminare și conferințe vorbesc despre necesitatea reformelor în domeniu. Vorbesc frumos și la obiect, discută în diapazonul valorilor europene. Cu toate acestea, în teritorii, ecoul reformelor nu se face auzit, cu atît mai mult nu demarează nici o schimbare. În internate domnește o dulce stagnare. Pentru că nomenclaturii locale îi este comod așa cum este. Ei așteaptă să se enerveze șeful statului și să ordone reformele. Ca și în cazul microbuzelor din Chișinău.

Stan LIPCANU

Politicile sociale destinate copilului și familiei din Republica Moldova au nevoie de reformare, pentru a fi aduse la nivelul standardelor europene. În această ordine de idei se vorbește mult, se cheltuie și mai mult. Acesta a fost subiectul central al conferinței „Armonizarea politicilor sociale destinate copilului și familiei din R. Moldova cu standardele europene de transparență, eficiență și durabilitate”, organizată de Consorțiul EveryChild în colaborare cu Ambasada Britanică la Chișinău și Delegația Comisiei Europene în R. Moldova.

Scopul reformei - creșterea copilului în familie

Direcțiile strategice de reformare a sistemului rezidențial au fost elaborate ținându-se cont de cadrul legal directoriu existent la nivel național și internațional, astfel încât acțiunile întreprinse să corespundă standardelor europene în domeniu. Fără a intra în detaliile acestor acte normative, voi spune că filozofia schimbării rezidă în asigurarea dreptului copilului la familie. Prin urmare, toate acțiunile întreprinse de noi vor urmări scopul ca fiecărui copil să i se asigure dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor cu excepția cazurilor când aceasta contravine intereselor copilului. Și aceasta nu este doar o declarație de intenție, ci o decizie fermă exprimată public atât de conducerea ministerului, cât și de conducerea de vîrf a țării.

Ca prim pas în șirul eforturilor întreprinse, poate fi remarcat declanșarea procesului de dezinstituționalizare. În acest sens, potrivit dispoziției ministrului educației nr.887 din 12 decembrie 2005, au fost instituite 7 echipe de evaluare a

condițiilor de trai și dosarele copiilor din instituțiile rezidențiale. De asemenea, în zonele pilot Orhei, Cahul, Ungheni au fost instituite 5 echipe intersectoriale de evaluare a gimnaziilor de tip internat. Este elaborat proiectul metodologiei de evaluare a gimnaziilor de tip internat, iar la Colegiul comun al METS și MSPS au fost aprobate criteriile de admitere a copiilor în aceste instituții, criterii care, de asemenea, au fost corelate cu cerințele internaționale în domeniu. De remarcat faptul că echipele de evaluare sînt multidisciplinare și analizează prioritățile educaționale și serviciile de îngrijire ale copilului, resursele umane și cele financiare, inclusiv mijloacele fixe. Rapoartele de evaluare și informațiile prezentate de aceste echipe vor determina modalitățile și prioritățile în procesul reorganizării. Deci, se desfășoară o muncă foarte meticuloasă unde se ia în considerație absolut toți factorii. În prioritățile educaționale, de exemplu, va fi stabilit numărul copiilor din internat care ar putea frecventa școala de masă, iar

Viorelia BATRÎNAC-
MOLDOVAN,
viceministru METS

Ministerul Educației, Tineretului și Sportului desfășoară o activitate susținută în vederea reformei în domeniul protecției sociale a copilului și familiei.

echipa de evaluare privind serviciile de îngrijire a copiilor va stabili categoriile de copii care au nevoie de servicii de îngrijire totodată, fiind dezvoltate noi servicii de care au nevoie copiii atât în gimnazii, cât și în comunitate. Pe de altă parte, în rezultatul evaluării resurselor umane din instituții vor fi identificate cadrele care se vor ocupa de servicii educaționale și de cele de îngrijire, iar componenta financiară va evalua costurile necesare pentru educație și, respectiv pentru îngrijire. Actualmente în instituțiile rezidențiale se practică mai mult servicii educaționale și mai puțin servicii de îngrijire, în schimb resursele financiare alocate acestor instituții sînt mult prea mari în comparație cu resursele alocate pentru școlile de masă. Dacă pentru un copil care face studiile într-o școală de cultură generală se alocă anual circa 2000 de lei, apoi pentru un copil din internat circa 10000 de lei. Prin urmare, cheltuielile sînt mari iar eficiența este redusă. În instituție nu sînt respectate drepturile copilului, fiind descurajat contactul cu părinții, familia și rudele. Copiii din instituții sînt predispuși eșecurilor educaționale, iar după absolvire le vine foarte greu să se integreze în societate. Practic, acești copii sînt fără trecut și fără viitor. Iată de ce dezinstituționalizarea este foarte importantă.

Pe de altă parte, în procesul de reformă, este imperios necesar de creat un sistem comunitar de prevenire a instituționalizării. Este vorba de dezvoltarea în comunitate a unor servicii alternative adecvate necesităților copiilor care nu au nevoie să fie plasați în îngrijire rezidențială. Totodată, trebuie de lucrat la îmbunătățirea condițiilor de îngrijire și reabilitare pentru copiii care au nevoie cu adevărat de sprijin din partea statului. În rezultatul reformării sistemului rezidențial, ne așteptăm la o scădere a ratei abandonului copiilor de către părinți și, respectiv la o scădere a numărului copiilor instituționalizați. Restructurarea instituțiilor rezidențiale va permite dezvoltarea serviciilor comunitare alternative și creșterea profesionalismului resurselor umane din sistem. Zvonurile precum că personalul din internate va rămîne fără un loc de muncă nu sînt adevărate. Dimpotrivă, acesta va fi perfecționat, recalificat pentru că factorul uman este esențial și are un rol determinant în procesul schimbării.

Așadar, ne așteaptă un volum

enorm de lucru. Domeniul este pe cît de important, pe atît de sensibil. Reușita acestui proces depinde de angajamentul și modul de colaborare dintre autoritățile centrale și locale, specialiști, societatea civilă și chiar mass-media. Înainte de toate este vorba de schimbarea mentalității și atitudinii. Este vorba de responsabilizarea părinților și a comunității să aibă grijă de copiii lor, statul fiind obligat să susțină părinții și comunitatea să-și crească copiii în familie. Or, dragostea față de copii, față de viitorul țării nu poate fi cultivată prin decrete și acte normative. Aceasta ține de spiritul și de tradițiile unui neam. De demnitatea neamului. Și noi, cetățenii acestei țări, trebuie să demonstrăm că aceste lucruri ne aparțin.

„Toate acțiunile întreprinse de noi vor urmări scopul ca fiecărui copil să i se asigure dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor cu excepția cazurilor cînd acestea contravin intereselor copilului.

Svetlana RÎJICOV,
expert local în instruire
și dezvoltare profesională

Reformarea și perfecționarea sistemului de protecție a copilului prevede crearea unui sistem de formare continuă a resurselor umane în scopul producerii schimbărilor planificate.

Pentru a susține procesul de reformă a politicii sociale, componenta responsabilă de dezvoltarea profesională a proiectului "Consolidarea capacităților în reforma politicii sociale" a activat în colaborare cu Ministerul Finanțelor, Ministerul Sănătății și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului, precum și cu administrațiile publice locale din raioanele Orhei, Cahul și Ungheni. A fost realizat un program amplu de instruire pentru personalul de la toate nivelurile, începând de la dezvoltarea și implementarea noilor servicii comunitare la nivel local până la managementul schimbării și sistemul de monitorizare și inspecție în domeniul social.

Formarea profesională continuă a asistenților sociali și managerilor serviciilor sociale are drept scop dezvoltarea competențelor profesionale, formarea abilităților practice necesare pentru realizarea obligațiunilor funcționale expuse în fișa de post, educarea sistemului de valori și atitudini adecvate standardelor profesionale

Factorii care condiționează necesitatea constituirii unui sistem de formare continuă în paralel cu serviciul pentru domeniul social sînt dezvoltarea și stabilirea sistemului de protecție socială în țară, schimbarea continuă a caracterului problemelor sociale care necesită crearea serviciilor sociale noi, reorganizarea serviciilor existente și racordarea lor la standardele minime de calitate, evoluția continuă a științelor și tehnologiilor, adaptarea și implementarea experiențelor europene din sistemul de protecție socială, etc.

Instruirea și perfecționarea – element esențial al schimbării

sionale expuse în Codul deontologic al asistentului social, în scopul îmbunătățirii calității serviciilor prestate beneficiarilor, precum și pentru dezvoltarea serviciilor sociale noi.

Pentru asigurarea durabilității procesului de formare continuă a resurselor umane din domeniul social, în cadrul Centrului Medical de Instruire al MSPS a fost creată o unitate de instruire – Secția de resurse și instruire în domeniul asistenței sociale, activitatea căreia este asigurată cu echipament, materiale metodice și instructive, Curriculumul formării continue în asistență socială. Conceptul formării continue a fost consolidat prin standardele profesionale: Codul deontologic al asistentului social, Fișa de post a asistentului social, Fișa de post a lucrătorului social și Regulamentul cu privire la atestarea asistenților sociali și a lucrătorilor sociali aprobate la ședința Consiliului Colegial al MSPS din 23 noiembrie 2005.

Începînd cu luna iulie 2004 și pînă în prezent, în cadrul proiectului au fost prestate instruirii pentru asistenții sociali, managerii serviciilor sociale, specialiștii din domeniul social (167 zile / 1001 ore de instruire) care au inclus următoarele module: inițiere în asistență socială, managementul serviciilor sociale (inclusiv managementul financiar), formarea competențelor profesionale pentru prestarea serviciilor sociale pentru copii și familii (serviciul de prevenire a plasării copilului în sistemul de îngrijire rezidențială, serviciul de asistență parentală profesionistă, serviciul de sprijin familial și reintegrare). Instruirile au fost adresate asistenților sociali, managerilor serviciilor sociale, personalului din instituțiile rezidențiale, precum și ONG-urilor care activează în domeniul social în scopul consolidării capacităților lor de dezvoltare a noilor

servicii sociale.

A fost creată o echipă din 14 formatori naționali, care include reprezentanți ai Ministerului Sănătății și Protecției Sociale și Ministerului Educației, Tineretului și Sportului. Capacitatea acestui grup de formatori a fost consolidată pe parcursul ultimilor doi ani și ei vor fi susținuți pentru a ghida procesul de diseminare a bunelor practici și a lecțiilor învățate în urma dezvoltării serviciilor comunitare pentru copii și familiile din raioanele pilot.

Bunele practici realizate pe parcursul a doi ani în raioanele pilot Orhei, Cahul și Ungheni vor fi diseminate în alte 12 raioane pe parcursul următoarelor 10 luni de activitate a proiectului. Procesul de reformă în raioanele de extindere va fi susținut prin intermediul programului de instruire și diseminare elaborat de către echipa proiectului. Managerii de servicii sociale și practicienii din domeniul educației și protecției sociale vor primi informații, instruire și suport pentru dezvoltarea noilor servicii comunitare menite să satisfacă necesitățile copiilor și familiilor socialmente vulnerabile.

Echipa proiectului a lucrat cu universitățile care pregătesc asistenți sociali în scopul unificării CV-urilor universitare și consolidării pregătirii practice a viitorilor asistenți sociali.

Instruirea este un element cheie în procesul reformei. Datorită capacităților create în acești doi ani vor fi oferite instruirii de lungă durată în domeniul protecției sociale prin intermediul formatorilor naționali și a Secției de resurse și instruire în Asistența Socială.

O reformă durabilă necesită viabilitate financiară, schimbare organizatorică și consolidarea capacităților. Procesul schimbării organizatorice și consolidării capacităților poate fi realizat eficient prin intermediul informațiilor și a instruirilor oferite.

Evaluarea Gimnaziului de tip internat Orhei

Avînd în vedere că una din principalele forme de protecție socială a copilului aflat în dificultate este plasarea în instituțiile de tip internat, iar în RM sînt 68 de instituții de acest gen, putem spune că fiecărui raion îi revin în jurul a 2 școli internat. Numărul de copii aflați în asemenea formă de îngrijire reprezintă 1,2 % din numărul total al copiilor de la 0 la 18 ani. Așadar, ministerele de resort au de rezolvat o sarcină dificilă și foarte importantă.

În acest context, Ministerul Educației Tineretului și Sportului a inițiat procesul de evaluare a gimnaziului de tip internat de la Orhei. Evaluarea urmărește scopul de a scoate în evidență și de a supune unei analize problemele sociale cu care se confruntă copiii și familiile în raionul Orhei și de a identifica posibilitățile și direcțiile strategice de perfecționare a sistemului de îngrijire a copilului și familiei. Principiul de bază care trebuie respectat este satisfacerea interesului superior al copilului, și anume asigurarea dreptului de a crește și a fi educat în familie. Evaluarea gimnaziului-internat a fost efectuată în cadrul a cinci componente: calitatea procesului de instruire; serviciile sociale oferite de către gimnaziu și în comunitate; resursele umane care activează în instituție; resursele financiare și mijloacele fixe puse la dispoziția gimnaziului; imobilul instituției. Evaluarea a fost realizată de reprezentanții Ministerul Educației Tineretului și Sportului în colaborare cu reprezentanții administrației publice locale din raionul Orhei, și proiectul „Consolidarea capacităților în reforma politicii sociale”.

Procesul de evaluare este în curs de desfășurare, dar deja sînt evidente unele caracteristici ale sistemului de îngrijire rezidențială. Procesul de instruire în gimnaziul de tip internat se desfășoară conform curriculumului național valabil pentru gimnaziile de cultură generală. În ceea ce privește serviciile de îngrijire

Veronica MIDARI,
consultant național

Ministerul Educației Tineretului și Sportului precum și Ministerul Sănătății și Protecției Sociale sînt încadrați în procesul de reformare a sistemului de îngrijire rezidențială a copilului. Procesul de reformare este efectuat în contextul angajamentelor asumate de către Republica Moldova de racordare a serviciilor prestate pentru copil și familie la standardele și principiile Uniunii Europene consfințite în Convenția ONU cu privire la drepturile copiilor, Legea RM cu privire la drepturile copilului, Strategia națională cu privire la protecția copilului și familiei, Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei, Planul de Acțiuni UE - Moldova și altele.

socială din cadrul internatului, ele se limitează la cazarea și alimentarea copiilor. Serviciile de reabilitare psiho-socială a copilului aflat în dificultate, de informare și educare a părinților, de protecție socială și reabilitare pentru copii abuzați fizic și sexual, de reintegrare în familie și comunitate etc. se efectuează în limita competențelor unei școli de cultură generală. Profilul specialiștilor angajați în sistemul de îngrijire rezidențială este de ordin pedagogic. Din acest motiv școlile de tip internat nu răspund la necesitățile sociale ale beneficiarilor. Ceva mai puțin de jumătate din personal este implicat în activități auxiliare la cantină, spălătorie, cazangerie, etc.. Evaluarea resurselor financiare și a mijloacelor fixe aflate la dispoziția instituției arată că pentru întreținerea unui copil se alocă în jurul a 10 300 lei, din ei 30% merg pentru instruire iar 70% pentru cazare și alimentare. Aplicînd o analiză comparativă constatăm că procesul instructiv pentru un copil din internat costă mai scump decît pentru un copil din gimnaziul de cultură generală, cu toate că programul de instruire este identic.

Concluzia generală cu privire la gimnaziile de tip internat scoate în evidență faptul că instituția rezidențială nu răspunde la necesitățile sociale ale copiilor instituționalizați. Acest lucru determină necesitatea dezvoltării unui sistem de protecție și îngrijire socială care ar pune interesul copilului în prim plan. De aici reiese necesitatea revederii criteriilor de plasament a copiilor în instituții, crearea și dezvoltarea serviciilor de alternativă, revederea statutului instituțiilor rezidențiale, analiza mecanismelor și resurselor financiare pentru susținerea copiilor vulnerabili. Aceste obiective se pot realiza în baza unei politici sociale bine definite din care ar rezulta strategiile și mecanismele de implementare. Actorii implementării politicii sociale sînt parteneriatele dintre instituțiile guvernamentale de nivel central și local precum și societatea civilă.

Mariana LUPAȘCO,
coordonator de proiect
în regiunile-pilot Orhei,
Cahul, Ungheni.

Încetul cu încetul, se observă o schimbare de atitudine din partea factorilor responsabili locali, așa spune un progres conceptual în ceea ce privește receptivitatea, viziunea și chiar limbajul partenerilor care reprezintă autoritatea raională. Și dacă la primele ședințe ale Comitetului de conducere vorbeau doar experții în domeniu, peste circa doi ani, partenerii cîștigă teren în mod evident, manifestînd și inițiativă, și îndrăzneală și profesionalism. Ne bucură acest fapt, pentru că nimeni nu cunoaște mai bine realitatea decît cei de la fața locului.

Un lucru este cert, implementarea cu succes a serviciilor - Asistența parentală profesionistă, Reintegrare și Sprijin familial vor fi replicate în toată țara numai în cazul în care APL-le din regiunile pilot (Cahul, Ungheni și Orhei) vor înregistra rezultate palpabile, firește, ne referim la servicii de calitate întru binele copilului și a familiei.

Și fiindcă am amintit de realizări, voi face referință la câteva din activitățile cheie din teritoriile pilot. Acordul de colaborare între EveryChild și Consiliile raionale prevede aprobarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de îngrijire socială a copilului, suținut de un document nu mai puțin important – Planul raional de acțiuni. Potrivit

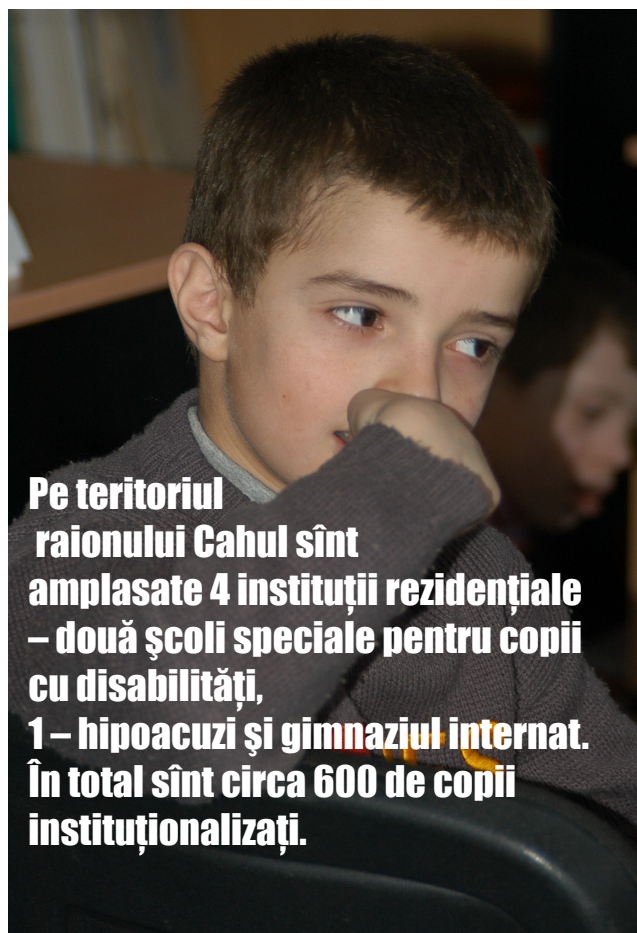
Consiliile Locale din regiunile pilot Cahul, Ungheni și Orhei vorbesc într-un limbaj comun: copilul, familia și comunitatea.

Încetul cu încetul, observăm o schimbare de atitudine la nivel local

stipulărilor Acordului, începînd cu ianuarie 2006, Consiliile raionale acoperă 50 la sută din costurile serviciilor. Pe lângă SASPF Orhei și Ungheni au fost deschise Centre de asistență socială pentru familie și copil, în cadrul cărora au fost angajați asistenți sociali, salariați plătiți din bugetele locale. În toate 3 regiuni au fost evaluați copiii plasați în instituțiile rezidențiale – gimnazii internat. Evaluarea acestora presupune studierea complexă a cazului copil în parte. Ca rezultat al evaluării s-a constatat posibilitatea de reintegrare a mai multor copii în familie. În scopul

prevenirii instituționalizării copiilor, în regiunile pilot au fost formate Comisii pentru protecția copilului în dificultate. Comisia are împuternicirile unui organ de aprobare, monitorizare și inspecție a măsurilor de protecție aplicate copilului aflat în dificultate și în situație de risc. Nu vrem să ne creăm iluzii, cu atît mai mult nu putem exagera cu aprecierile în ceea ce privește nivelul de reformare a sistemului. Dar e un început bun, fapt care ne dă speranțe și ne face să credem că este loc pentru mai bine. Totdeauna este loc pentru mai mult și mai bine.

Pe teritoriul raionului Cahul sînt amplasate 4 instituții rezidențiale – două școli speciale pentru copii cu dizabilități, 1 – hipoacuzi și gimnaziul internat. În total sînt circa 600 de copii instituționalizați.

niște restanțe la capitolul “grijă părintească”, e o muncă destul de grea care nu dă foloase de moment. Societatea noastră va simți aceste foloase într-un viitor nu atât de îndepărtat.

În acești trei ani de care vă vorbeam, 57 de copii au fost propuși a fi plasați în instituții speciale, dintre care: 12 au fost admiși, iar ceilalți au mers la școala normală. În cadrul proiectului „Consolidarea capacităților în reforma politicilor sociale” am făcut evaluarea fiecărui copil din două internate. Datele acestor evaluări ne vorbesc despre faptul că circa 40 de copii pot fi integrați în familiile lor biologice, 7 copii sînt propuși pentru a fi plasați în asistența parentală profesionistă, precum și două adopții.

Ce presupune evaluarea dosarului? Un grup de specialiști studiază bine fiecare caz în parte: de ce a nimerit copilul la instituție, cine îi sînt părinții, cum învață, care sînt perspectivele și multe alte capitole de genul acesta. Echipa de evaluare este compusă din 7

tru copiii cu dizabilități, care pe de o parte ușurează povara părinților, pe de altă parte oferă acestor copii șanse egale de a se dezvolta. În Centrul nostru de zi sînt plasați 40 de copii cu dizabilități fizice și mintale. Avem defectologi, psihologi, logopezi și toți împreună încercăm să bucurăm niște copii care au nimerit în impas. Folosesc ocazia ca să amintesc și de acei care au contribuit la deschiderea acestui centru: Consiliul Raional Cahul – alimentare și salarizare, UNICEF și EveryChild – reconstrucție, instruire și transport. De fapt, sîntem mai mult decît un centru de zi, pentru că deseori, aici organizăm ședințe de instruire atît cu părinții, cît și cu asistenții sociali. Bineînțeles, noi încă nu am reușit toate problemele în acest sens. E dureros să vezi 2-3 copii numai cu tata, sau și mai rău – cu bunicii bătrîni și neputincioși, copii, părinții cărora au plecat la muncă peste hotarele țării. Dar este important faptul că noi am demarat acest proces. Este foarte important că noi am ajutat zeci

“Prevenirea este mai ieftină și mai eficientă”

Dat fiind faptul că am inițiat o colaborare fructuoasă cu mai mulți parteneri în domeniu și, în special, cu EveryChild Moldova, fără exagerări, vreau să vă spun că raionul Cahul a mers cu cîțiva pași mai înainte decît alte raioane. Noi punem accent pe munca de integrare a copiilor în familie, fie în familia biologică, fie în una de asistenți parentali profesioniști. Reforma sau schimbarea de mentalitate și atitudini a început acum trei ani și putem face unele bilanțuri. În trei ani de activitate am reușit să întoarcem în familii 70 de copii, alții 12 fiind plasați în familiile asistenților parentali profesioniști. Este mult mai important de a preveni instituționalizarea decît de a scoate copilul din internat sau din altă instituție. E ca și în cazul unei boli. Ce spune

doctorul? Profilaxia este mai ieftină, și mai eficientă. Pentru noi este important că la Cahul nu am admis instituționalizarea în masă, așa cum s-a întîmplat prin alte părți. Firește, lucrăm cu fiecare familie în parte, le explicăm, îi convocăm pe părinți la discuții sincere și, bineînțeles, în măsura posibilităților, le ajutăm material. De aceste surplusuri financiare s-au bucurat în raionul Cahul circa 150 de familii. Dar să știți că nu întotdeauna problema se reduce numai la bani. Avem destul de multe familii care n-au fost ajutate material, dar în urma întîlnirilor cu specialiștii, totuși, au luat copii acasă. Deoarece au înțeles că acasă copilului îi va fi mai bine. În general, munca cu părinții, în special cu părinții care, haideți s-o spunem mai diplomatic, au

Petru BURLACU,
vicepreședintele
raionului Cahul

educatori, 3 asistenți sociali și 2 supervizori. Facem un plan individual pentru fiecare în vederea integrării copilului în familie. Acolo unde este posibil, mergem mai departe, iar acolo unde constatăm imposibilul, copilul rămîne în instituție. Asta ne este realitatea. În ultima perioadă lucrăm mai mult cu acei care vin, pentru a descoperi, haideți să zicem “pe urme proaspete” cauzele plecării copilului din familie.

Ne bucurăm nespuse de mult pentru că am reușit deschiderea unui centru de zi pen-

de copii să-și redobîndească familia. Dacă autoritățile locale ar dispune de resursele financiare pe care statul le cheltuie pentru susținerea internatelor, vă asigur, numărul copiilor din internate s-ar reduce substanțial și ar spori numărul copiilor educați în familie sau într-un mediu similar. Noi am demonstrat acest lucru la Cahul, experiența noastră este foarte utilă și importantă și pentru alte raioane din sudul Moldovei.

Viitorul

La Orhei, 49 de copii din internat s-au reîntors în familie

Din listele de elevi ai gimnaziului-internat din Orhei au fost omise câteva zeci de nume – este vorba despre 49 de copii care au fost luați acasă de către părinți și acum cresc și se educă în familiile lor biologice. Evenimentul a fost pregătit mai multe luni în șir, specialiștii lucrând cu familiile și copiii, dar și cu colectivele școlare în care urmau să se integreze foștii elevi ai internatelor.

Orheiul este una dintre cele 3 regiuni-pilot în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților în reforma politicii sociale, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Consorțiul EveryChild.

După cum ne-a relatat Mariana Lupașco, coordonator de proiect la „EveryChild”, plecarea copiilor în familie a fost precedată de o evaluare amplă a fiecărui caz în parte de către o echipă de specialiști formată din educatori de la internat și asistenți sociali. Între părinții care au decis să-și i-a copiii acasă și asistenții sociali au fost încheiate niște acorduri. Familiile și-au asumat anumite responsabilități, iar asistența socială s-a angajat să le ofere tot sprijinul necesar pentru reîntregirea familiei. În primele șase luni unele familii vor beneficia de un mic ajutor financiar din partea proiectului, bani care vor fi utilizați în exclusivitate pentru copii.

- Șase luni de zile este în general o perioadă suficientă pentru ca să scoatem o familie din criză ne-a spus Mariana Lupașco. Plus la aceasta, asistenții sociali vor monitoriza gestionarea acestor mijloace. La fel, va fi urmărită și soarta de mai departe a familiei și copilului, astfel ca să fie prevenite eventualele stări de criză, în care părinții ar fi din nou tentați să renunțe la copiii lor.

- Reintegrarea copilului în familie constă din mai multe etape, povestește dna Lupașcu. „Atunci când copilul a lipsit mai mulți ani de lângă părinți, el nici nu are un loc al său în casă, nu are unde-și face temele, nu are unde dormi. Pentru început ne asigurăm că familia și școala să îl primească. Asistenții sociali se asigură ca copilul să dispună de elementare condiții de trai, că el va avea ce îmbrăca și ce mânca.

În unele cazuri însă, pentru reîntoarcerea copilului acasă nu este necesar suport financiar, pentru că părinții sînt destul de bine asigurați. De exemplu evaluarea făcută la gimnaziul-internat din Orhei a scos la iveală faptul că 59 de copii au părinți peste hotare. De regulă această categorie de copii ajunge în internate pe două căi. În primul caz părinții întocmesc documente false cu ajutorul cărora își lasă copiii în grija statului, există însă și situații când persoanele în grija cărora au fost lăsați copiii nu și-au îndeplinit obligațiunile.

națiunii

Ochii care nu se văd – se uită

„Mie nu-mi trebuie copilul, lăsați-l să trăiască mai departe la internat” – este destul de dificil să convingi un părinte care are astfel de concepții, dar specialiștii reușesc să găsească argumente chiar și pentru părinți de felul acesta. De obicei, în astfel de cazuri nu este vorba numai despre familiile foarte sărace care nu au cu ce-și crește copii, sînt și cazuri cînd părinții consideră că statul este dator să le crească copii, deși ei înșiși o duc destul de bine.

Odată intrat pe poarta internatului, de regulă copilul rămîne în această instituție pînă la absolvire. De-a lungul anilor nici o structură nu monitorizează cazul ca să vadă dacă situația familiei s-a schimbat și dacă este posibilă revenirea copilului acasă.

În multe cazuri părinții și-au plasat copii la internatul din Orhei, considerînd că acolo le va fi mai bine decît în familie sau pentru că „aceasta este o instituție prestigioasă, cu condiții bune de trai”. Avînd o mentalitate învechită, ei nu înțeleg că un internat, oricît de bun, nu poate înlocui familia, iar educatorii nu pot asigura căldura unui cămin familial.

Un copil care a crescut în internat poartă amprenta instituționalizării pe parcursul întregii vieți. Cei mai mulți absolvenți ai internatelor nu au deprinderi elementare de viață, nu știu a face un borș sau nu știu la ce instanță să se adreseze atunci cînd au o problemă.

Un mic ajutor este suficient pentru ca un copil să rămînă în familie

Internatele sînt niște structuri ineficiente mai ales din motivul că absolvenții săi nu se pot integra în societate. Cazul Elenei, o tînără de 20 de ani, este relevant în acest sens. Absolventă a școlii internat din Valea –Norocului, tînăra a ajuns la Orhei în căutarea unui rost mai bun. Meseria pe care a învățat-o – cea de tencuitor nu i-a fost de prea mare ajutor în viață - angajatorul plăindu-i în prima lună de lucru numai 49 de lei. Atunci cînd i s-a născut ce-a de-a doua fetiță, nu mai vedea o altă soluție decît să-și de-a copiii la internat sau la o casă de copii deși știa pe pielea proprie cît de „dulce” este traiul din aceste instituții.

- Direcția de asistență socială din Orhei m-a convins să nu renunț la copii, și m-a ajutat să trec peste greutăți. În fiecare lună primesc un mic ajutor din partea lor, dar mai lucrez pe unde apuc, cu ziua așa că de bine, de rău îmi întrețin copiii. Fetele merg la grădiniță. Sper că mă voi putea angaja la un loc de lucru mai bun ca să o ducem și mai bine, spune Elena.

Ca și alte mame din raionul Orhei, ajunse la pragul disperării, Elena beneficiază de un ajutor financiar destul de mic, dar esențial pentru familia sa, mai ales pentru cele două fete de 3 și 5 ani care au rămas să crească lîngă mama lor. Cele cîteva sute de lei le folosește pentru procurarea produselor alimentare pentru copii, mai achită și unele servicii comunale.

La orfelinate, copiii ascund pîinea prin buzunare

Cazul Ludmilei Burdă, originară din Glodeni, mamă a unui băiat de doisprezece ani, vine să completeze spectrul problemelor care generează abandonul copiilor în internate.

Copilul ei a stat patru ani la internatul dintr-un sat din apropiere, pentru că femeia nu își putea permite să-l întrețină. Soțul ei este un fost pușcăriaș care abuza fizic de ea, ceea ce a și motivat-o să plece de acasă. La momentul dat Ludmila lucrează la o bătrînă din sat, ajutînd-o pe lîngă casă. „Datorită susținerii primite, acum îmi pot permite să-mi cresc băiatul acasă.” Dar problemele acestei femei și ale băiatului în cauză nu se termină aici. Cînd fiul ei își făcea studiile la internat era elev eminent, pe cînd acum, după ce a fost înscris la școala din sat, notele sale sînt foarte mici. „Băiatul a fost grav afectat de neglijența de care dau dovadă profesorii de la școala locală. Mi se plînge că vrea să-l duc înapoi, dar cum aș putea face un asemenea lucru? La orfelinatul unde a stat timp de 4 ani mereu îi erau furate hainele și ori de cîte ori mă duceam la el în vizită îl găseam sau fără căciulă, sau fără ciorapi, sau fără mînuși. Cînd revenea acasă în vacanță era slab de-l bătea vîntul. Chiar el mi-a povestit că își ascundea pîinea în buzunarele de la pantaloni și îi mînceau șoarecii pantalonii” ne-a declarat Ludmila printre lacrimi.

Acest tip de familii are nevoie de susținere atît financiară, cît și psihologică. Dar cel mai interesant lucru pare a fi suma de bani pe care Ludmila a fost nevoită să o achite odată cu începerea anului școlar - 45 lei pentru fondul școlii, 10 lei pentru mîncare, iar încă 300 lei i-au fost ceruți pentru reparația sălii de sport.

Dacă cei trei copii ar fi fost plasați în internat, statul ar fi trebuit să cheltuiască anual cîte zece mii de lei pentru întreținerea fiecăruia dintre ei. Mijloacele pe care statul oricum le cheltuiește dacă un copil este instituționalizat ar trebui să fie redirecționate spre susținerea familiei. Mii de copii din țara noastră ar avea șansa să nu se despartă de părinți.

Natalia PORUBIN
Lucia GUȚAN

Anul 2005 reprezintă aniversarea a 10 ani de activitate a două agenții reformatoare, specializate în protecția drepturilor copiilor din Republica Moldova – EveryChild și UNICEF.

O politică unificată de îngrijire a copilului

Un cadru pentru schimbare în Moldova

De asemenea, dar nu neapărat din coincidență, ambele organizații au început să conlucreze în acest an cu Uniunea Europeană, implementând proiecte complementare pentru protecția drepturilor copiilor și reducerea numărului de copii plasați în internate.

UNICEF va continua această activitate bazându-se pe realizările Consorțiului EveryChild, sub umbrela actuală a Programului de Asistență Tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente (TACIS), finanțat de către Uniunea Europeană.

Deoarece sîntem la începutul anului 2006, Proiectul TACIS EveryChild își propune ca scop, după doi ani de implementare, de a continua să susțină strategia națională de implementare a reformei internatelor, propusă în iulie 2005 la

ședința Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copiilor. La această ședință a Consiliului, Domnul Cristea, viceprim-ministru, a atribuit Ministerului Educației, Tineretului și Sportului (METS) sarcina de a elabora o strategie de reformă a serviciilor rezidențiale care urmează a fi prezentată Guvernului Republicii Moldova spre examinare până în luna martie 2006. Această activitate se va baza în mare măsură pe modelele dezvoltate în cele trei raioane pilot Orhei, Cahul și Ungheni, unde Proiectul TACIS EveryChild a creat servicii alternative cuprinzătoare pentru îngrijirea copilului. Scopul acestor servicii de a reduce utilizarea formelor de îngrijire instituțională este în conformitate cu Strategia Națională de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (SCERS), Strategia Națională privind Protecția Copilului și Familiei, Planul Național de Acțiuni și angajamentul Guvernului Republicii Moldova de a îndeplini anumite cerințe în reforma reea sistemului de îngrijire a copilului în cadrul Programului UE pentru Securitate Alimentară.

Avînd în vedere aspectele tehnice menționate anterior, este esențial să înțelegem că multe familii din Moldova ar putea să nu fie considerate periculoase pentru copii, sau plasarea copiilor în instituții rezidențiale necesară, cu condiția efectuării, în cazurile necesare, a unei evaluări corecte și acordării sprijinului social de către Ministerul Sănătății și Protecției Sociale (MSPS). Pentru a susține MSPS, Proiectul TACIS EveryChild a elaborat noi sisteme și pachete de servicii, și anume: serviciul de prevenire a instituționalizării; proceduri de management al serviciilor; evaluare și asistență în probleme sociale, inclusiv suport familial, serviciul de

reintegrare a copiilor din internate și asistența parentală profesionistă. Toate acestea, precum și proiectul recomandărilor pentru reformarea internatelor vor fi prezentate atât MSPS, cât și METS, spre examinare și includere în procesul lor de luare a deciziilor. Ar fi potrivit ca Guvernul Moldovei să găsească un mecanism prin care el ar putea transfera din ce în ce mai mult mijloacele financiare și responsabilitatea METS pentru protecția și dezvoltarea socială a copiilor către MSPS.

Pe parcursul anului 2006, în cadrul MSPS va continua să se dezvolte Centrul Național de Resurse și Instruire (CNRI) ca punct central de prestare a instruirilor în paralel cu serviciul adresat profesioniștilor din domeniul social în conformitate cu necesitățile acestora. Proiectul TACIS EveryChild va continua să susțină CNRI în analiza și confruntarea bunelor practici de pe întreg teritoriul țării și va asigura diseminarea sistematică a acestor practici în toate regiunile. Scopul Centrului va fi de a ghida dezvoltarea ulterioară a politicilor prin colectarea, analiza și diseminarea bunelor practici de dezvoltare a serviciilor sociale comunitare.

Pentru a consolida acțiunile sus-menționate, trebuie de elaborat o Politică Unificată de Îngrijire a Copilului. Această politică ar trebui să stipuleze cadrul și constrângerile în care lucrează profesioniștii, tipul și volumul serviciului pe care ei îl prestează familiilor vulnerabile atunci când și dacă este necesar. Politica ar trebui să se bazeze pe trei principii cheie ale Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului ratificată de Republica Moldova, și anume: copiii au dreptul de a crește în familie, părinții au responsabilitatea de a crește și susține copiii lor, și Guvernul are responsabilitatea de a sprijini părinții în îngrijirea copiilor lor.

Politica Unificată de Îngrijire a Copilului ar trebui, de asemenea, să țină sub control numărul persoanelor care caută sau care sînt recomandați pentru un anumit serviciu. Cît privește dezvoltarea serviciilor sociale pentru copii, această politică se va axa, în special, pe abilitatea familiilor de a se descurca singure în anumite situații și de a fi susținute doar în cazul în care ele solicită asistență, după o evaluare complexă a necesităților lor. O astfel

de politică socială ar trebui să fie una națională: care să definească principiile bunăstării copilului conform declarațiilor convenite la nivel internațional, aplicabile contextului moldovean; procesul formării unui sistem de prevenire a instituționalizării cu indicatori clari de management; doar un singur punct de acces la serviciul social care ar trebui să fie finanțat și prestat la nivel local. Acesta ar constitui un adevărat cadru pentru schimbare și o modalitate de a sărbători cea de-a 10-a aniversare și contribuția a două agenții mari din Republica Moldova care se ocupă de reforma sistemului de protecție și îngrijire a copilului.

Realizările Proiectului TACIS EveryChild și a succesorului său implementat de Organizația UNICEF vor fi determinate de gradul de coeziune între politică și practică care poate fi atins, cu alte cuvinte măsura în care îmbunătățirile și noile cunoștințe acumulate în regiunile pilot pot fi concentrate într-o Politică Unificată de Îngrijire a Copilului. Actualul Proiect TACIS EveryChild oferă Guvernului Republicii Moldova oportunitatea de a dezvolta o nouă abordare a serviciilor pentru copii și familii socialmente vulnerabile care include îmbunătățiri practice pe teren cu schimbare sistematică a politicii, pentru a crea efecte durabile și modele de dezvoltare a serviciilor pe termen lung care pot fi replicate pe întreg teritoriul țării pentru a aduce viitorul acasă, adică actuala generație și toate generațiile viitoare de copii din Moldova.

Jon BARRETT,
lider al echipei proiectului
TACIS EveryChild

Pe 3 februarie, Teatrul Național "Mihai Eminescu" a adus în scenă spectacolul "Flori de măr", o producție dramatică cu și despre copii nenorociți ai Republicii Moldova. Piesa semnată de Valeriu Țurcanu a fost montată de maestrul Vitalie Rusu, iar scenografia aparține lui Boris Golea. Cu privire la contribuție și suport financiar, se mai cere de menționat că "Florile de măr" a fost pusă în scenă grație derulării Proiectului UE "Consolidarea capacităților în reforma politicilor sociale, implementat de Consorțiul EveryChild în colaborare cu Ministerul Sănătății și Protecției Sociale. Iată doar câteva referințe din presa de la Chișinău, opinii și comentarii spicuite după vizionarea spectacolului.

Realități triste **"Flori de măr" – un spectacol cu și despre copii din internatele Republicii Moldova**

"Săptămîna"

Autorul piesei Valeriu Țurcanu a venit cu un mesaj deosebit de trist, povestea culeasă dintr-un caz real, trăit de doi copii, elevi ai unei școli internat, pe undeva în sudul republicii. După ani de umilință și lipsuri, aceștia au fugit din instituție, ca pînă la urmă, să fie găsiți înghețați într-o pădure de lîngă localitatea Cazaclia. S-au rătăcit. La propriu și la figurat. În spațiu și în viață. Subiectul ca atare a trezit, fără exagerări, lacrimi în sala Teatrului "Eminescu"

din capitală și ne-a adus la gîndul că țara noastră are o mare problemă - problema copilului rămas fără îngrijire părintească. Dincolo de cercetările științifice sofisticate, dincolo de seminare și sensibilizări, există o realitate care înspăimîntă, ascunsă între pereții unor instituții rezidențiale, moștenirile unui trecut care, teoretic îl vrem uitat. Doar teoretic. Important este că acest

mesaj general-uman va fi transmis în lungul și-n latul Moldovei, dat fiind faptul că, începînd din această primăvară, piesa va fi jucată gratis în mai multe localități din republică.

"Timpul"

Regizorul Vitalie Rusu: *"Este o tragedie a copiilor pe care noi, maturii o înțelegem foarte greu.*

Mesajul acestui spectacol este foarte simplu și, totodată, destul de complicat – să nu admitem despărțirea copiilor de părinți și invers. Într-o oră și jumătate, în scenă se întîmplă niște lucruri foarte stranii, dramatice, cu un final destul de tragic. "Flori de măr" este un spectacol pentru toate vîrstele și reprezintă un avertisment pentru acei care sînt gata de a pleca peste hotare, fără a se gîndi la soarta copiilor lăsați acasă."

"Capitala"

Spectacolul se vrea un îndemn la meditație și acțiune atît pentru autorități, cît și pentru societatea civilă, din care trebuie să înțelegem că instituționalizarea copiilor pare a fi o soluție acceptabilă doar pentru o societate care trăiește doar cu ziua de azi, fără a se gîndi la viitor. Mesajul din "Flori de măr" este limpede – orice copil are dreptul să crească într-o familie normală pentru că numai aceasta constituie mediul optim pentru dezvoltarea sa multilaterală.

"Gazeta Liberă"

De ce "Flori de măr"? Pentru că acești copii își amintesc de livada de acasă. E o metaforă, în fond. Flori de măr e și tristețea părinților, a copiilor, dar e și speranța în mai bine, e totul. Cei doi actori – Snejana Puică și Ghenadie Gîlcă cunosc de minune prețul și puterea cuvîntului. E o dramă care lunecă spre tragedie, dar de fapt, e un spectacol-avertisment. Merită să-l vizionăm pentru a vedea ce se poate întîmpla în caz de... La sigur, spectacolul nu va trece neobservat, fără a lăsa o "dîră" în sufletele oamenilor.

“Cel mai mult îmi doresc să o văd pe mama, chiar dacă sînt deja matur și mă descurc, deși cam greu. E un sentiment necunoscut pentru mulți dintre semenii mei. De fapt, nici nu trebuie să-l cunoască.”

Absolvenți ai internatului - fără trecut și fără viitor...

Sergiu Druța a ajuns la orfelinat după ce tatăl său a nimerit în detenție, iar mama l-a părăsit într-un spital. De atunci a început povestea unui destin rătăcit. După absolvire, Sergiu a pornit în lumea mare, plină de necunoscute. Acum are 23 de ani și lucrează la o construcție din Chișinău. Mănîncă pe apucate și, din cînd în cînd, are cîte o aventură, de obicei, tot cu vreo fată orfană. În linii mari, Sergiu este supărat pe toată lumea. Un timp a muncit la un șantier particular, dar mai toți încercau să-l mintă, cu alte cuvinte să nu-i plătească. După atîția ani de singurătate a ajuns la o singurătate și mai mare.

Sergiu DRUȚA: “Mama știe că sînt la Chișinău. Dacă ar fi vrut, m-ar fi găsit. Ea probabil se bucură de viață, iar eu trebuie să sufăr surprizele și greutățile acestei vieți. Cui în ziua de astăzi îi pasă de tine? Fiecare cu ale lui! Recunosc, au fost timpuri cînd am și furat. Nu mi-a fost frică, te obișnuiești și cu asta”

Să ne rugăm și pentru părinții care ne-au părăsit

Valeriu Conen a părăsit școala internat din Ciadîr-Lunga în anul 1998. Venise dintr-o tabără de odihnă pentru orfani. Administrația i-a dat 120 de lei de cheltuielă, a adunat lucrurile personale și dus a fost în acea lume mare, practic necunoscută. A urcat într-un microbuz cu destinația – locul de baștină unde, firește, nimeni nu-l aștepta. În scurt timp a ajuns în capitală, aici credea că mai ușor își va găsi de lucru. La Chișinău a început viața de sinestătător, pentru prima dată. A încercat să dea de urma părinților, a mers și la arhivă. Acolo a aflat că tatăl a plecat

undeva în regiunea Permi, Federația Rusă. Jumătate de an a stat la o mănăstire, apoi la un preot din Ciadîr-Lunga.

Valeriu CONEN: “Prima și cea mai mare problemă cu care m-am confruntat era desigur lipsa unui acoperiș, dar și mai dureros este indiferența oamenilor din jur. Toți te resping, toți privesc cu suspiciune și chiar dispreț. Vroiam să-mi găsesc părinții, să-i privesc în ochi, că doar nu m-am luat din varză. Știu că pe mama o cheamă Nina, iar tata este de etnie rusă. Mai știu că m-am născut la Chișinău, sectorul Rîșcani, strada Spartac. Atîta cunosc despre mine și despre ai mei. Pe mine soarta m-a adus la Biserică. Am avut un mare noroc. Cred că toți trebuie să ne rugăm, inclusiv pentru părinții care ne-au părăsit.”

Mulți rîd de mine că sînt măturător

Andrei Balan a absolvit școala-internat din satul Vîsoca, raionul Dondușeni. Nu are nici prieteni, nici prietenă, nu comunică cu nimeni. Și nu crede informației cum că mama sa ar fi decedat. Ca și mulți alți absolvenți a venit la Chișinău în căutare de servicii. De bine, de rău s-a angajat – măturător la Fabrica de piele din capitală. Muncă grea și murdară plătită doar cu 800 de lei pe lună.

Andrei BALAN: “Cel mai mult îmi doresc să o văd pe mama, chiar dacă sînt deja matur și mă descurc, deși cam greu. E un sentiment necunoscut pentru mulți dintre semenii mei. De fapt, nici nu trebuie să-l cunoască. Mulți rîd de mine, ma iau peste picior că sînt măturător. Ce

să fac dacă nu am școală, nu am casă, nu am părinți. Deseori stau pe gînduri, dar deocamdată nu am altă ieșire din situație”.

Aurel CORDUNEANU, psiholog

Absolvenții școlilor-internat, în marea lor majoritate, nu sînt pregătiți de viață. Unii se închid în sine, alții se întrebă de ce li se întîmplă așa ceva și de ce anume lor. Societatea nu-i primește. Ar fi normal să privim la acești tineri puțin altfel, pentru că sînt cetățeni cu aceleași drepturi. Timp de mulți ani, pentru ei totul hotărau educatorii sau administrația instituției. Și, la un moment dat, se pomenesc în fața unei realități cînd singuri trebuie să decidă. Un om nepregătit pentru așa ceva suferă și, deseori, greșește.

Svetlana CHIFA,
sefa Direcției municipale Chișinău
pentru protecția drepturilor
copiilor

Este imposibil să organizezi o bună instruire și o bună educație într-o instituție cu 500-600 de copii. Ne-am obișnuit cu gîndul că internatul este unica ieșire din situație, în cazul copilului în dificultate. Dar sînt și alte soluții, cum ar fi de exemplu centrele de zi care permit comunicarea copilului cu societatea. Foarte importat este să elaborăm o strategie națională în vederea acordării serviciilor comunitare.

Constantin MARIN,
decan al Facultății de jurnalism și
științe ale comunicării, USM

“Casa de sticlă” - garanție a încrederii și succesului

Confortul social al oricărei instituții este condiționat, în bună parte, de încrederea pe care i-o acordă publicul acesteia. Încrederea, la rândul ei, este alimentată de transparența instituțională. Altfel zis, omul este tentat să trateze cu respect acea instituție care acționează cu „ușile deschise” și nu ezită să-și retragă sprijinul în cazul în care aceasta demonstrează opacitate instituțională. În perioada postbelică francezii, frământați de incertitudinile provocate de zvonurile despre activitatea instituțiilor de stat și ale celor private, au lansat ideea „casei de sticlă”, optînd în felul acesta pentru transparență instituțională, control social și participarea opiniei publice în procesul decizional.

Actualmente instituțiile din Republica Moldova denotă o tendință tot mai evidentă de a se racorda la standardele europene de funcționare. Acestea, în particular, cuprind

opțiunea oricărui organism social de a desfășura activitatea în concordanță cu principiile transparenței instituționale, adică ale „casei de sticlă”. Asta din motivul că în condițiile societății contemporane a ști să faci bine se dovedește a fi insuficient, se mai cere să fii capabil să vorbești bine despre ceea ce faci bine. Din această perspectivă instituția își dezvoltă vocația sa de comunicare ce-i asigură credibilitate activității și-i alimentează utilitatea și eficiența ei socială. Credibilitatea și încrederea despre care vorbim, edificate în spiritul transparenței instituționale, au impact ambivalent. Ele constituie atât elemente de valoare ale patrimoniului cultural instituțional, cît și un bun al opiniei publice care determină comportamentul social al omului.

Pe măsură ce la noi comunicarea devine un atribut firesc al instituției, se cristalizează necesitatea dezvoltării abilităților respective ale funcționarilor ei. Oportunitatea acestei sarcini este dictată și de faptul, că practicile instituționale autohtone anterioare au mizat în cea mai mică măsură pe factorul comunicational. În consecință, personalul, în particular, al instituțiilor de drept public, dispune de dexterități insuficiente de comunicare.

În consecință, orice încercare de a le modela pot și trebuie considerate salutare. O asemenea tentativă a însemnat și seminarul „Introducere în relațiile cu mass-media și advocacy” desfășurat la finele lunii ianuarie 2006, adresat angajaților Ministerului Educației, Tineretului și Sportului și ai Ministerului Sănătății și Protecției Sociale.

Seminarul de referință a fost organizat în cadrul proiectului “Consolidarea capacităților în reforma politicii sociale”. Participanții lui au dezbătut, în particular, utilitatea instituțională a relațiilor cu mass media ca public-țintă al instituției. Ghidați de experții în materie, ei au reflectat astfel asupra avantajelor și dezavantajelor comunicării sistematice a instituției cu presa scrisă și cea electronică, au identificat contribuțiile funcționarului de rînd și ale specialistului în comunicare în stabilirea unor relații benefice cu mass media, au vorbit despre modalitățile de mediatizare a mesajului instituțional, despre comportamentul instituției și a personalului în raport cu jurnaliștii în situațiile curente și cele de criză, au aflat ce este advocacy și cum poate o instituție de drept public să desfășoare asemenea activitate. Participanții la seminar au încercat, de asemenea, să răspundă la diferitele provocări ce le poate servi relațiile cu mass media: cum să trezească interesul jurnaliștilor față de activitatea instituțională, cum să procedeze cînd jurnalistul este reticent față de ceea ce face o instituție, cum să trateze un jurnalist care a comis o

greșeală din rea-voință, de ce nu este eficient să ne supărăm pe mass media, care sînt formele productive de stabilire a unor relații fructuoase cu jurnaliștii etc. Discuțiile purtate au alimentat astfel sensibilitatea funcționarilor publici față de necesitățile informaționale ale mass media, concepute ca fiind și necesitățile informaționale ale publicului lor țintă.

Mulți participanți la seminar au recunoscut că dispun de puțină experiență în comunicarea cu mass media, că au diferite bariere, atunci cînd e cazul să ofere o informație succintă despre activitatea sa profesională sau preocupările instituționale, să acorde un interviu în fața microfonului sau a camerei de luat vederi. Din acest motiv o parte a seminarului a fost realizat în formatul unor ateliere, în cadrul cărora toți participanții la seminar au fost invitați să vorbească la microfon și în fața camerei de luat vederi. Vom menționa că exersările respective au fost în premieră absolută pentru mai mulți participanți la seminar. Cineva chiar a mărturisit că refuză în mod regulat să ofere careva informație jurnalistului din frica de

a se pomeni în fața camerei de luat vederi. Desigur, nu putem conta pe faptul că trainingul realizat a eliminat cu desăvîrșire lipsa de experiență în comunicarea cu mass media. Totodată vom releva, că mai mulți participanți la seminar au recunoscut, că teama lor de microfon și de camera de luat vederi a început să se topească și sunt tentați să nu evite asemenea ocazii de acum încolo. Faptul consemnat ne face să credem că viitoarea lor comunicare cu mass media va obține alte dimensiuni.

Seminarul, din punctul meu de vedere, a constituit o bună lecție de comunicare între funcționarii publici și experții-jurnaliști. Cu toții ne-am convins că asemenea traininguri își au rostul. Lucru acesta cel mai bine l-a exprimat Tatiana Gribincea, șef de direcție la Ministerul Sănătății și Protecției Sociale, care în finalul seminarului a concluzionat: "Voi spune colegilor mei de serviciu, că a comunica cu mass media trebuie să devină un element indispensabil al obligațiilor noastre funcționale, iar ca ele să fie onorate în mod eficient, trebuie să învățăm a comunica".

*Anatol
MĂMĂLIȚĂ,
expert local
în relații publice*

Redobîndind familia, ei vor redobîndi Patria

Reforma a fost testată în trei raioane pilot – Orhei, Cahul, Ungheni, experiența acestora urmînd să fie extinsă în alte raioane și regiuni ale țării. A fost depusă o muncă enormă atît din partea echipei de implementare, cît și din partea partenerilor de proiect. S-a demonstrat că sistemul nou propus este mai eficient, mai ieftin și cel mai important – corespunde intereselor copilului de a crește și a fi educat în familie.

Prin urmare, există argumente ireproșabile în favoarea schimbării și reorganizării sistemului rezidențial. În pofida unor critici venite din partea directorilor de internate în special și, a unor funcționari publici în general. Aceste critici vor spori însă pe măsură ce procesul de schimbare va lua amploare. Este o reacție firească ce caracterizează orice proces de reformă. Este o stare de spirit a unor oameni deprinși să muncească zeci de ani de zile după aceleași norme morale și educaționale, ei fiind beneficiarii direcți ai vechiului sistem, creat după cel de-al doilea război mondial. Într-un asemenea sistem, copilul în dificultate, copilul rămas fără îngrijire și căldură părintească este doar o unealtă, un instrument cu ajutorul căruia stăpînii sistemului își dobîndesc existența. Pe măsură ce se va reduce numărul copiilor din internate, se va reduce și sursele de venit ale sistemului. Iată de ce rezistența este inevitabilă. Această rezistență, însă, are și un rol pozitiv. Ea întărește și căleşte voința promotorilor reformei. Pe cît de răutăcios se va manifesta rezistența, pe atît de mult va spori șansele schimbării spre bine. Va spori numărul oamenilor dornici să asigure copiilor din internate trecut și viitor. Un viitor plin de demnitate și bunăstare. Redobîndindu-și familia, copii din internate își vor redobîndi Patria.

The problem of the child in difficulty is now on the agenda of the Government of the Republic of Moldova. Lately, highest-ranking decision-makers from the state government have been looking at various aspects of this issue.

Strategic partnership for the country's future

The president of the country said at the end of last year: "Unfortunately, we had an increase in the numbers of children placed in residential institutions in the past few years.

Local child protection inspectors and local public authorities must do everything they can to help the child remain in the family and make sure institutionalisation is a last resort. All of these problems will be possible to overcome, if a social assistant is employed in each mayoralty".

This problem was also discussed at the meeting between Vladimir Voronin and the members of the Coordination council of NGOs active in the field of children's and families' rights protection; the other participants in that meeting were decision-makers from the Presidency and the Government.

The participants exchanged opinions regarding the current situation in the field of children's rights' protection; priority actions to be taken with a view to improve the state of things were pointed out.

The representatives of

the Alliance of NGOs active in the field of children's and families' rights protection appreciated both the policies implemented by the state authorities in this field and the legal framework, on the basis of which they are being implemented.

However, objections regarding the current mechanism of collaboration between NGOs and Raion and local public bodies were expressed. Various proposals aimed at improving and developing the current system of children's rights' protection were put forward. They mostly

concerned the need to reform the institutional framework at central and local levels, develop the system of community based services, and monitor the observance of children's rights.

The president Vladimir Voronin welcomed the initiative shown by the representatives of the associative sector and their commitment to work in partnership with state children's rights protection services; His Excellency mentioned the fact that the current problems will be easier to overcome through making joint efforts.

The head of the state stressed the importance of passing the Law with regard to the child in difficulty, which, to the mind of the president, must reflect all the aspects of the system of social protection of children, the duties of central and local public authorities, as well as of parents. The president pointed to the fact that, on the basis of this new Law, which will be passed in accordance with international standards and practice in this field, it will also be necessary to update national strategies in the field of child protection.

The president also stressed the importance of paying more attention to methods of preventing and reducing numbers of cases of child abandonment by parents, by supporting families in difficult circumstances, developing the spectrum of social services for families and children in local communities, and gradually restructuring the existing residential institutions.

The provision of conditions for the harmonious development of every child's personality is the basis upon which the country's future must be built. This is why the provision for and observance of children's rights and the payment of increased attention to them are a national priority, Voronin declared.

As a consequence of the insistence and consistency of the head of the state, on 26th January 2006, the specialists from the Ministry of Education, Youth and Sport and the Ministry of Health

and Social Protection discussed the Strategy of reforming the residential system in a joint meeting. This Strategy must be passed by April this year. Specialists say it provides for the upbringing and education of the child in the family and not in residential institutions.

It seems that the reform has started. The joint efforts are directed towards the upbringing and education of the child in the family or in a family environment. The team of the "Capacity Building in Social Policy Reform project support these efforts and think that only through close collaboration can we make real, favourable changes for the future of our children and for the country's future.

The president Vladimir Voronin welcomed the initiative shown by the representatives of the associative sector and their commitment to work in partnership with state children's rights protection services; His Excellency mentioned the fact that the current problems will be easier to overcome through making joint efforts.

WASTING MONEY – THE CASE FOR CLOSING INTERNATS

David LARTER,
EU Public Finance Expert

Much has been written about the effect of residential care upon children, explaining how and why children are irrevocably damaged by spending years in a residential institution.

There is also a powerful financial and economic argument for their closure. In 2005, according to Government figures, the average cost per year of educating and caring for a child in a Gymnasium Internat was over 10,000 MDL.

Of that cost 3471 MDL was devoted to education. That compares with the cost of a mainstream community

school of about 2,000 MDL per child year – 43% lower. Alongside this a recent study carried out in Orhei showed that the level of educational performance in the Orhei Internat was comparable with that of mainstream community schools in the Raion. Thus, even internat education is no better than mainstream community education but it costs a great deal more.

Expressed as the return on investment in education services it can be seen that the Internat offers a poor return and is wasteful.

It is often assumed that children are admitted to internats because they are deprived of parental care or are orphans. In reality the proportion of orphaned children is very low. Equally, the vast majority of internat children go home in school holidays. The stated reasons for the existence of the internat system is not supported by the evidence of the needs of children who live in them.

That is also important when considering the amount of money spent on maintaining the internat system. The cost of caring for a child in a gymnasium internat is about 7,200 MDL per child year. The average cost of providing support for the same child in the community is about 5,500 MDL.

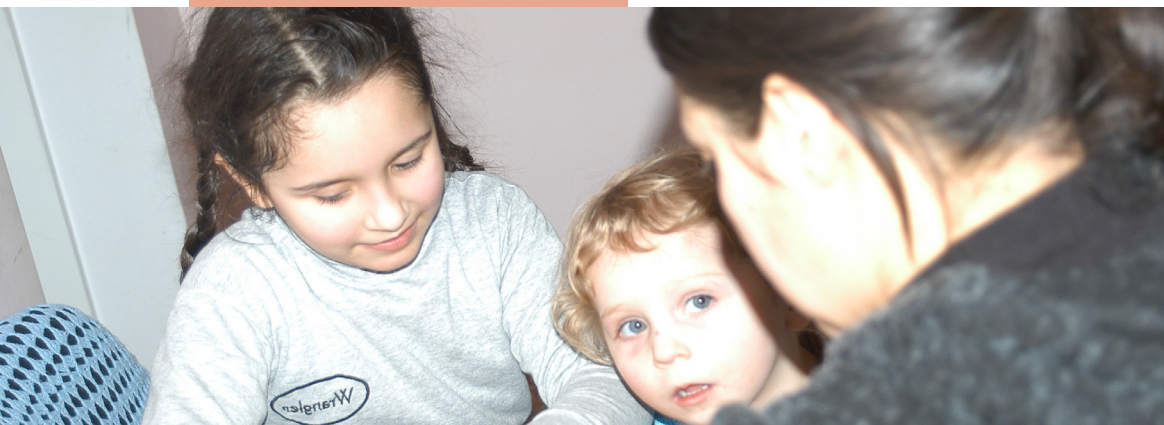
Thus, even the cost of caring in the internat is higher than that of caring for a child in the community. Beyond that, assessments of childrens' needs undertaken in the project Capacity Building in Social Policy Reform in Moldova reveal that it is not true that all children living in internats need support services in the community. In fact, only a minority need help.

Taking that into account the gap between the costs of internat provision and the essential costs of providing education and community support is even greater to the financial disadvantage of the internat system.

One can go even further than that. Because the internat system is so expensive and absorbs money that could be better spent on mainstream community education and on child care services in the community it is possible to argue that for every child placed in residential care another child in the community is deprived of the services they need.

The financial argument against the internat system is irrefutable. The economic argument, that Moldova needs an educated workforce in order to aid its economic regeneration is equally powerful. It is well evidenced that internats damage childrens' life chances. Clearly, they waste resources which could be used to improve the life chances of all children.

With no other reason the financial and economic arguments demand that Moldova abandon its system of residential schools in favour of better investment in services which are both more benign and, for children and the community, more profitable.

Presently Moldova faces a big number of social, economic and political problems. Naturally, all of them are important and constitute the priority for Government, but we consider that social problems, especially those of the child and family, should be approached as strategic problems in the context of the development of a democratic and prosperous country. We consider that all of the problems are rooted in the family.

It's not the problem of foreigners, it's our own problem

The values gained within the family build, brick by brick, love for the country. Patriotism is learned in the family. A strong family is a strong country – this should be everyone's slogan. Because loss of respect for the family generates loss of respect for the country and makes it possible for the idea of patriotism to vanish. The feeling of a citizen disappears in a world where parents voluntarily send their own children to residential homes and go abroad. Unfortunately, all the efforts of voluntary organizations do not find support in terms of assuring sustainability. During recent years a lot of foreign investment came to support the social sphere in Moldova. The greatest problem is that services die-out once financial support is over. Currently Moldova faces the problem, where residential care services, offered by the government to the child in difficulty, are not adequate and do not serve the best interests of the child, whereas alternative childcare services, developed by voluntary sector, are not supported financially and legally.

It is encouraging that many decision-makers appear to be interested and open-minded, which stimulates changes. However, I have to admit that there are still very many problems. The main and the most important problem here is the responsibility of local and central executive bodies. Our partners should understand that nobody is going to come to solve our own problems if we do not assume responsibility to do it ourselves. I am saying that because we consider that the problem of the child and family

in difficulty in Moldova is very sensitive and requires a lot of responsibility. This problem affects the whole of society, and we do not have the right to put off its solution. I hope and I am convinced that alternative forms of childcare, currently developed at the community level, will soon be supported by a legislative framework, namely by the Law on Child and Family in Difficulty, which is currently in line for parliamentary approval. In order to develop and promote coherent policy in the area of social protection of the child and family, we need to have strong partnership between competent governmental and non-governmental structures, as well as between the members of society.

It is indubitable that partnership at any level – family, community, society – is aimed at consolidating their capacity to fight, resist and progress, despite any obstacles and difficulties. This is even more important for a country that faces economic and social problems, and at the same time tends towards achieving European values, assuming certain responsibilities in this respect.

Stela GRIGORAS,
EveryChild Moldova
Country Director

Why don't we invest in family?

The lines below are full of pathos. However, when it comes to sentimental stuff, the cannons are silent. Even if such synthesized things like state policy are involved.

President Vladimir Voronin has said on numerous occasions that each of us should care for at least one child deprived of parental care. The Head of the country did not issue a special decree in this sense, realising that love for a child or concern for the future of the country cannot be cultivated by president's decrees or by Government issues. However, important state institutions, government officials, businessmen, understood only half of the idea. Thus, we've come to face an artificial situation in the childcare system. Each institution announced its protectorate over an internat or children's home. As a result, officials and businessmen appear periodically on TV, offering gifts to

children in residential institutions. Nobody knows if these gifts reach their destination, and children are left only with an illusion – the illusion of a family. Humanitarian acts, done only to calm the public, cannot solve one of the most important problems that concerns the future of our country – the children's destiny.

Family is above everything. There are no investments or gifts that can replace the family. Features that family can give – from psychological education to

morality, mentality, traditions – build up, brick by brick, the feeling of patriotism. Real patriotism, without any political games or banal sentiments. Patriotism is learnt in the family. But how can we speak about a family now, now that respect for this institution has become history? Now that bureaucrats have transformed Moldova into a virtual world, where children placed in residential institutions are humiliated by headmasters, receive a gift or two per year and have no chance for the future. The Motherland, wherever it is, does not hear you. Loss of respect for family generates loss of respect for the country, making possible the disappearance of the idea of patriotism. Whose interests are bureaucrats

and businessmen trying to protect when they encourage thousands of parents to place their own children in internats? Even a simplistic reason has been brought – an internat offers a better environment for education than a poor family, demoralised and baffled by the negative effects of transition and globalisation. The number of children placed in internats beats all the records, because their parents were told for many years, that an internat can undertake the role of the best parent for their own children. Because internats are visited by all sorts rich people, who bring a lot of gifts, while a poor family with many children is never noticed by bureaucrats and businessmen. Because there are no cameras.

There is another rhetorical question for businessmen and bureaucrats who try to “please” the president, and, being excessively zealous, distort the ideas. Doesn't the president focus on love for the country, on patriotism? Why do you then do everything the other way round? The family, sorry for the pathos, was the only national entity that preserved its identity throughout the centuries, regardless of the form of enslavement. Now the family is in danger, as is the whole nation.

Corneliu MIHALACHE

Tatiana GRIBINCEA,
Head of General Directorate
for Social Protection,
The Ministry of Health
and Social Protection

By passing the Economic Growth and Poverty Reduction Strategy Papers and the “Moldovan Village” National Programme, the Parliament brought out the paramount political framework of sustainable mid-term development of the country. Under these circumstances, the state assumed the major responsibility for poverty reduction and improvement of the quality of life of the population by developing, simultaneously, the system of social insurance. Social services for families with children are a component of the national system of social protection.

Community based services are a social policy priority

was again put forward for notification. The monthly indemnity for the care of children up to 1.5 years old for uninsured persons increased from 50 to 100 lei, and until the child is three years old. On the other hand, the sum of monthly indemnity for the upkeep of a child in families with low incomes was increased from 25 to 50 lei. Currently, the possibility of increasing the corresponding maximum sum of payment to 100 lei is being examined.

On the other hand, the present system of social services is still underdeveloped and centralised. It is necessary to extend the spectrum of social services with community based ones, which would lead to a massive increase in the participation of the civil society in social life. In this context, the development and setup of new services for children at risk are stressed; it is intended that these services will serve as a gate-

keeping system. Temporary placement centres for children, family support and reintegration services, the foster care service, specialised services for children with disabilities, and community centres would be the best solution for children in difficulty. We need to mention that some of the above-mentioned services were piloted in the Raions of Orhei, Cahul, and Ungheni, with financial support of the EU via the “Capacity Building in Social Policy Reform in Moldova” project. The experience gained in these three Raions serves as a serious premise for starting the process of reforming the social sector in other Raions of the country as well. Thus, we shall contribute to decreasing the numbers of children in residential institutions and set up a gate-keeping system, fully exercising children’s rights by building local and national capacity.

The research carried out over the last few years show that children and families with children in the Republic of Moldova are the poorest social groups. Analysis of the phenomenon of poverty over recent years has shown that approximately 35% of the total number of children grow up in poor or less well-off families, the majority of which are from rural areas. It is mainly families with many children or families with single parents that are at risk of poverty; thus, 50% of families with 4 or more children are poor.

Serious problems, which families and especially children have to face, in all fairness represent a priority objective of social protection.

During the last few years, we have seen an annual increase in cash benefits for families with children. For instance, the amount of the one-off cash benefit at the birth of the child has increased from 370 to 500 lei for insured persons and from 300 to 500 lei for uninsured persons. Recently, the draft Governmental Decision providing for an increase in the one-off cash benefit for every child up to 800 lei

Valentina HOLBAN,
Vice-Chair of the
Parliamentary Commission
for Social Protection,
Health and Family

Moldova's Europeanisation must begin with child protection in every village and town, from Giurgiulesti to Criva. It needs to be carried out so that local authorities have all the necessary levers to decide on the child's destiny in accordance with his / her fundamental interests and ensure the child's placement in an internat is a last resort, as it happens in countries with European traditions.

It is important that the implementation mechanism of reform foresees the fact that public money should follow the child and support the family at risk, in order to prevent child abandonment. It is paramount that we set up a system of childcare at the community level, so that high-quality services provided to children are brought back to Moldova's villages and towns.

Public money must serve children's interests

The Republic of Moldova cannot afford to assume the groundless and extremely high maintenance costs of internats, which are not favourable for child development and have preserved the moral and educational norms that were in place after World War II. This money should be re-directed towards the development of child-friendly community based social services, as well as the support of families in difficulty, so that the latter can bring their children up at home, in the family. The state should bear the responsibility for supporting parents to care for their children, but the state will never be able to substitute for parents. It is only the family or the family environment that can ensure the child's harmonious development.

By investing in children and families today we invest in the country's future.

There are strong arguments in favour of the reform of the residential system. First of all, the inefficient outcomes we have prove that the current costs of residential care represent an inadequate use of public funds and, secondly, this system does not offer adequate educational opportunities, so that children can develop success in learning and, consequently, the residential system does not generate a well-trained labour force for the country's economic development.

The Ministry of Education, Youth and Sport and the Ministry of Health and Social Protection, in collaboration with NGOs and international organisations working in this field must urgently develop a strategy of reform of the residential system and set up alternative childcare services such as Day Care Centres, Family Support, Foster Care, etc. The idea of reforming the field – the Ministry of Education, Youth and Sport should focus on its supreme educational role, and its current responsibilities to care for thousands of children of the country should be handed over to the Ministry of Health and Social Protection. The resources for the development of social childcare services should be transferred from the administration of the Ministry

of Education, Youth and Sport to the administration of Local Public Authorities, and other resources, which will appear as a result of reforming internats, should be re-directed towards the improvement of pre-University education.

These changes will contribute to the improvement of the system of childcare and education of the young generation and will be favourable for the country's economy. We admit that it will be necessary to assume additional short-term and mid-term costs typical of a transition process. These costs need to be studied in depth by the corresponding Ministries, with support from TACIS and other international organisations available. That is why we call on the competent structures to urgently initiate a dialogue, a public discussion. This is to ensure the achievement of the objectives set by the Government of the Moldova Republic itself.

We are conscious of the fact that reform can be painful. It can be inconvenient for those who will not overcome their out-of-date mentality and principles of work and, at the same time, can be favourable for others who show full commitment to modernise social protection services in accordance with European standards and the child's best interests. This is why I again call on all the corresponding state structures to collaborate efficiently and give priority to the child's and the country's fundamental interests, over and above the interests of departments or groups. On the other hand, I call on the representatives of civil society and international organisations working in the field of childcare to support the reform and become actively involved in its implementation. The success of this reform depends not only on the capacities of the Local or Central Public Authorities, but on the capacity of the whole of society, because we are talking about the future of the Moldova Republic in the first place. This is why, the Government needs to be supported and provided with assistance and commitment from all actors in society more than ever. Together we can ensure a European future for the Republic of Moldova. Together we can bring Europe home.

Moldova has set a goal to reduce poverty and move closer to European values. Everybody, from government minister to internat educator, vow that they support serious reform. And, after that, we are again painfully reminded of the national discrepancy between words and actions. We will never embrace Europe if we do not prioritise the institute of a healthy family and do not care for children in difficulty, whose number is alarmingly high.

Our national discrepancy between words and actions painfully affects us

Jon Barrett, EU Team Leader of “Capacity Building is Social Policy Reform in Moldova” Project told mass media representatives at the conference that there is only one childcare service in Moldova – residential care. According to some studies carried out in Western Europe, the children who were placed in residential care, have generally lower achievements in their adult life, do not achieve as well educationally and therefore do not contribute fully to the qualified labour force, says Jon Barrett in line with many other experts in the area.

This being the situation, in order to pass to the system of alternative childcare services, such as foster care, family support, day centre’s, etc., we need to consolidate the efforts of specialised institutions and civil society.

This reality is not just declarative, it is based on calculations. Eugenia Veverita, Local EU expert in local public finance, has presented repeatedly, including at the conference, the results of a comparative cost-benefit analysis of residential and community services, which shows that the latter are less expensive and more efficient than the services offered in residential care. Thus, the cost of caring for a child in an internat in 2005 is estimated at 10,689 Mlei, in comparison with 5,439 Mlei in a Centre for social services for the child and family. The average cost for integration, family support, and foster care services are estimated at 4,700 Mlei.

General conclusions: graduates of gymnasium-internats face the risk of becoming unemployed, of becoming criminals and drug abusers, are 10 times more vulnerable to human trafficking, and are removed from the economic realities of everyday life. On the other hand, the implementation of alternative childcare services will contribute to gate keeping, will help the child stay in their own family or reintegrate them with the family thereby maintaining their relations with the family and society, and thus solving other problems that children face.

Cesare de Montis, EU Ambassador in the Republic of Moldova, holds a similar opinion. He warns that the residential system “undermines children’s psychological and emotional development.” “Each generation of vulnerable children can become a generation of vulnerable adults, and the existing problems will continue to exist in the future”.

Another official, Valentina Holban, deputy president of the Parliamentary Commission for social protection, health and family issues, also considers that residential care does not offer adequate services, is too costly for the public budget and does not offer relevant educational opportunities. She pointed out that the concerned institutions should develop a strategy for the reform of the residential system.

Some things are done even without a strategy. Jon Barret, EU Team Leader of the Project, within which the three regional projects have been developed, reported that in the pilot sites of Orhei, Ungheni and Cahul the number of institutionalized children has dropped by 80%.

There seems to be a strange thing here. At different seminars, meetings and conferences both, local officials and international social deputies talk about the need for reform in the area. There are good and relevant ideas, supporting European values. However, they remain only on paper – reasonable points are not heard in the rest of the country, and ideas are not transformed into action. Sweet stagnation reigns in the internats, because local bureaucrats are satisfied with what they have at present so they wait for the President of the country to let the steam off and order some reforms. Just like in the case of Chisinau minibuses.

Stan LIPCANU

Social policies involving Moldovan children and families need to be reformed in order to be in line with European Standards. Thus, much is being discussed, and even more is being spent. This was the main point discussed at the conference “Harmonizing social policies for child and family in Moldova with European standards of transparency, efficiency and sustainability”, organised by EveryChild Consortium, in collaboration with the British Embassy in Moldova and the EU Commission Delegation in Moldova.

The target of the reform - education of the child in the family

The efforts of the Ministry of Education, Youth and Sport are to support the reform of the child and family social protection system. The strategic directions for the reform of the residential system were created, taking into consideration the legislation in place, both at national and international levels, to ensure that the actions taken comply with European standards in the field. We will not present details of each normative act. However, we must point out that the philosophy of change entails a commitment to assuring for every child the right to a family. Consequently, all our efforts will pursue the goal of assuring every child the right to live in a family, to know his/her parents, to be cared for by them, to live with them, except where this would be detrimental to the child. This is not just a statement of purpose, but a firm decision, publicly expressed by government authorities.

One of the first steps in achieving this goal is the beginning of the deinstitutionalisation process. Thus, under decision No. 887 of 12th December 2005, of the Minister of

Education, 7 evaluation teams for residential institutions were created. Besides, in the pilot regions of Orhei, Cahul and Ungheni 5 inter-sectorial teams were created to evaluate and monitor gymnasiums-internats. A draft methodology for the evaluation of gymnasiums-internats was created, and the joint College of MoHSP and MoEYS approved the criteria for admission of children into residential institutions. These criteria were established in compliance with the international standards in the field. It should be noted that the evaluation teams are multi-disciplinary and they analyse educational priorities and child care services, human and financial resources, and the fixed assets. The evaluation reports and the information presented by these teams will determine the priorities and the implementation methods to be used in the process of reorganisation. So, very meticulous work is done, paying attention to absolutely all details. For instance, the educational component will determine the number of children in internats who will be able to attend

Viorelia BATRINAC-
MOLDOVAN,
Deputy Minister of MoEYS

**Ministry of Education
Youth and Sport performs
activities in support of
child and family social
protection reform**

community schools, while the child care services evaluation team will determine the categories of children who need these services. At the same time the necessary community services will be developed. Additionally, as a result of the assessment of the institutions' human resources, the specialists who will offer educational and care services will be identified, while the financial component will determine the educational and care service costs. At present residential institutions offer more educational than care services, while the financial resources offered to these institutions are much greater than the resources allocated for community schools.

A child who attends a mainstream school is allocated approximately 2,000 lei, while for the education of a child in residential institution approximately 10,000 lei is allocated. Thus, the costs are big, while the efficiency is very small. Children in institutions are prone to educational failure, and after graduation find it very difficult to integrate into society. During placement the contact between the child and his/her parents, family, relatives, are discouraged, and consequently the child's fundamental rights are violated. In fact, these children have neither past, nor future. That is why deinstitutionalization is so vital.

On the other hand, it is vital that, within the reform process, a community gate-keeping system is created. This would involve the identification and development in the community of alternative services that would satisfy the needs of children who do not require residential services. At the same time, much work should be done to improve the care and healthcare conditions for children who really need state support. As a result of the reform of the residential system we expect that the rate of child abandonment by parents will drop, and, respectively, the rate of institutionalized children will greatly decrease. The restructuring of the residential system will allow the development of alternative community services, and will contribute to an increase in the professionalism of the systems' human resources. The rumours suggesting that residential institutions' personnel will lose jobs are totally wrong. Not only will the employees not lose their jobs, they will have a chance to improve their professional skills and qualifications because the human factor is essential and plays a specific role in the change process.

So, we have very much to do. The area is both very important and extremely sensitive. The success of this process depends on ownership and ways of collaboration between central and local authorities, specialists, civil society, and even mass-media. First of all this involves making the parents and the community responsible for caring about the children. At the same time, the government has to support the parents and the community to raise the children in families. This is because love for the children, for the future of the country, can never be cultivated by decrees and laws. It resides in the nation's spirit and traditions. In the nation's dignity. And we, the citizens of this country, have to prove that these values pertain to us.

Consequently, all our efforts will pursue the goal of assuring every child the right to live in a family, to know his/her parents, to be cared for by them, to live with them, except where this would be detrimental to the child.

**Claire
WARRINGTON,
EU Professional
Development Expert**

In relation to the reform of service provision, training can:

- ✓ *measure and unify existing standards*
- ✓ *introduce new quality standards and methods of implementation*
- ✓ *sustain dialogues and relationships which increase the level of understanding between professionals about the service reforms*
- ✓ *increase the level of understanding of service providers regarding the needs of service users*
- ✓ *be an opportunity to reinforce the new organisational aims.*

In any reform of service provision the personnel involved in that process can be also supported through training as it is able to:

- ✓ *enable the development of new thinking about how to address existing problems*
- ✓ *enable the development of new methods of work*
- ✓ *provide information regarding new services and practical implementation*
- ✓ *help staff consolidate new learning through building competence and confidence in the changing professional role, which will then be reflected in their work*
- ✓ *identify members of staff that need further support, assistance and training*
- ✓ *reassure staff of the support available to them*
- ✓ *provide opportunities for feedback of information which will identify issues that may need to be dealt with in future.*

Reform and improvement of the childcare system in Moldova requires a system of continuous in-service training to ensure planned, sustainable change. In order to develop such a system of training a number of factors need to be addressed at the national level. Such as:

There are many reasons why training is important in the process of reform. Sustainable reform requires: financial viability; organisational change; and capacity building. It is through the provision of information and training that the process of organisational change and capacity building can be effectively achieved.

The Importance of Training in the Process of Reform

✓ *establishing a coherent sector wide social policy and a national social protection system*

✓ *implementation of European experiences in the national social protection system*

✓ *addressing social issues through the creation of new social services which meet the needs of the most vulnerable members of society*

✓ *reorganization of current services to bring them in line with Minimum Quality Standards*

✓ *the utilisation of progress in the sciences and technologies in the social protection sphere*

A Social Assistance Training and Resource Centre is to be integrated with the Medical Training Centre of the Ministry of Health and Social Protection to ensure the sustainability of continuous in-house social assistance training. This Centre has been equipped, provided with methodical and instructive materials and a National Curriculum for continuous social assistance training in the child care sphere. The Concept of continuous training has been accepted and strengthened through the approval by the sitting of the Collegial Board of the MoHSP held 23rd November 2005 of : the Social Assistants' Code of Ethics; sample job descriptions for the social assistant and social worker; and the Regulations for the certification of social assistants and social workers

The continuous training of social assistants and managers of social services aims to: develop professional competences; build the practical skills needed to carry out professional duties; improve the quality of professional standards and service provision to beneficiaries through the adoption and implementation of the Social Assistants' Code of Ethics; and to support the development of new social services.

In order to support the process of social policy reform, the TACIS project professional development component has worked in partnership with the Ministries of Finance, Health and Social Protection, Education, Youth and Sport, and the Raion Administrations in Orhei, Cahul and Ungheni. A comprehensive training programme has been provided for personnel at all levels, ranging from the development and implementation of

new community based services at the local level to change management and monitoring and inspection systems. Since July 2004 the project has delivered a total of 167 days of training in the following modules: introduction to social assistance, social services management (including financial management), capacity building to provide social services for children and families (Gate-keeping, Foster Care, Family Support and Reintegration Services). The training has been provided for social assistants, managers of social services, staff from residential institutions, teachers, local Mayors and NGOs active in the social field with the aim of strengthening their capacity to provide new social services.

The TACIS project has been running for two years and the final 10 months of activity will focus on the dissemination of best practice as established in the pilot Raions of Orhei, Cahul and Ungheni. A further 12 development Raions across the Republic of Moldova will be supported in the reform process through the training and dissemination programme developed in the project. Service managers and practitioners in both education and social protection will be provided with information, training and support for the development of new community based services to meet the needs of vulnerable children and families.

A team of 14 national trainers has been established which incorporates personnel from the Ministry of Health and Social Protection and the Ministry of Education, Youth and Sport. The capacity of this group of trainers has been build over the last two years and they will be supported to lead the dissemination of good practice and lessons learned from the development of community based services for children and families in the pilot Raions.

In order to strengthen the practical skills of future social assistants, the project team has worked with the Universities who prepare social assistants to unify their curricula and further develop practice teaching and the improvement of students' practice placements.

Training is a key element in the process of reform. The capacity built within the TACIS project will provide sustainable training provision in the social protection sphere through the national trainers and the Social Assistance Training and Resource Centre.

Assessment of Orhei Gymnasium-Internat

Given that one of the main forms of child protection in the Republic of Moldova is placement in residential institutions, the existence of 68 institutions of this type effectively means that there are approximately 2 internats in each Raion of the Republic. The number of children placed in this type of care constitutes 1,2% of the total number of children aged between 0 and 18 years. Consequently, the relevant ministries have to fulfil a very difficult and important task.

In light of the above, the Ministry of Education, Youth and Sport has initiated the process of assessment of the Orhei Gymnasium-Internat. This assessment will enable an analysis of the social problems faced by children and families in the Orhei Raion and identification of the possibilities and strategies for the improvement of the family and child care system. The main principle underlying this assessment is the children's best interests, particularly the children's right to grow up in a family. The assessment was conducted within five areas or components: assessment of the quality of the education process; assessment of social services delivered by the Gymnasium and by the community; assessment of the human resources of the institution; assessment of financial resources and capital assets available in the institution; assessment of the buildings of the institution. The assessment was conducted by the representatives of the Ministry of Education, Youth and Sport in partnership with the representatives of the local public administration from the Orhei Raion, and the TACIS Project "Capacity Building in Social Policy Reform".

The assessment process is ongoing, but some characteristics of the residential care system are already obvious. The Orhei Gymnasium-Internat operates on the basis of the Regulations on operation of mainstream institutions of internat-type and mainstream institutions of internat-type (Gymnasiums) for orphan children and children without parental care, Order no. 521, from November 28, 1997.

The education process in

Veronica MIDARI,
National Consultant

The Ministry of Education, Youth and Sport and the Ministry of Health and Social Protection are involved in the process of reform of residential services. The reform is conducted in the context of commitments made /assumed by the Republic of Moldova to bring the services for children and families compliance with the EU standards and principles laid down in the UN Convention for Child's Rights Protection, the Law of the Republic of Moldova on Child's Rights Protection, the National Strategy on Child and Family Protection, the Economic Growth and Poverty Reduction Strategy Paper, the EU-Moldova Action Plan and others.

the Gymnasium-Internat is carried out according to the National Curriculum applicable to mainstream gymnasiums. The residential care services are limited to children's accommodation and food. The services of: psycho-social rehabilitation of the child in difficulty; parents' information and education; social protection and rehabilitation of children subjected to physical and sexual abuse; children's integration in the community; reintegration with the family; and development of life skills are provided within the scope of a mainstream school. The specialists employed in the residential care system have a pedagogical profile. Therefore, the internat-type schools do not meet the beneficiaries' social needs. Almost half the staff is involved in auxiliary activities, for example, the canteen, cleaning, plant maintenance, etc. The assessment of financial resources and capital assets available in the institution shows that about 10,300 Moldovan lei are allocated for the support of one child, 30% of which is spent for education and 70% for accommodation and food. The comparative analysis shows that the education provided to a child placed in an internat is more expensive than the education provided to a child from a mainstream school, although the education programme is identical.

The general conclusion regarding gymnasium-type institutions emphasises the fact that residential institutions do not meet the social needs of institutionalised children. This fact determines the need to develop a social care and protection system which would focus mainly on the child's best interests. Therefore, it is necessary to review the criteria of children's placement in institutions, to establish and develop alternative services, to review the statute of residential institutions, and to consider the mechanisms and financial resources needed to support vulnerable children. These objectives can be fulfilled through a well-defined social policy resulting in implementation strategies and mechanisms. Social policy is implemented through a partnership between central and local governmental institutions, as well as the civil society.

Mariana LUPASCO,
Project Coordinator
for Orhei, Cahul and
Ungheni pilot sites

Only working together can we achieve real results – that's what we assume, and as it appears, this is a correct assumption. Thus, we periodically organise Steering Committee meetings within the project, with the participation of our partners, including those from pilot sites. Little by little, we see how local decision makers change their attitude. I would say, this is a conceptual progress in terms of open-mindedness, vision, and even the language used by partners representing Raion authorities. If during the first meetings only experts spoke, within two years our partners have made progress, showing initiative, courage, and professionalism. This is encouraging, as nobody knows the situation in the area better than those who come from that area.

It is clear that successful implementation of services – Foster Care, Reintegration and Family Support – will be replicated in the whole country only if the Local Public Authorities in the pilot regions (Cahul, Ungheni and Orhei) make real achievements. When we say achievements, we mean quality services for the good of the child and family.

And if we speak about achievements, let me mention some key activities in the pilot sites. Cooperation agreements between EveryChild, the TACIS project, and the Raion Councils,

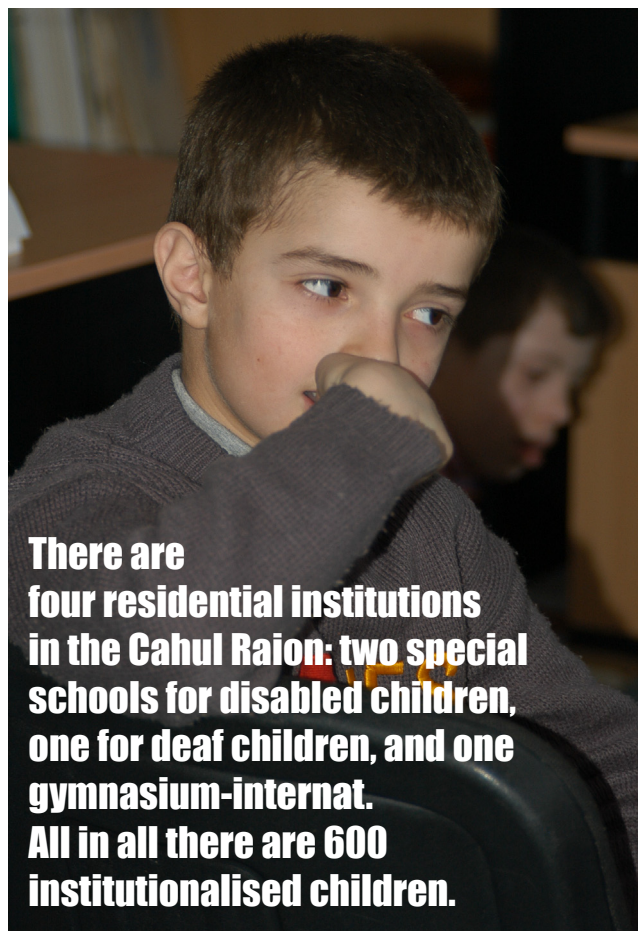
The Local Councils in the pilot regions Cahul, Ungheni and Orhei deliver a common message: child, family and community.

We are glad that little by little local authorities change their attitudes

stipulate the approval of the strategy for the development of the Child Welfare System, supported by an even more important document – the Raion Action plan. According to the stipulations of the Agreement, the Raion councils will cover 50% of services costs from January 2006. Orhei and Ungheni SACPD (Social Assistance and Child Protection Department) opened Social Assistance Centre's for the Child and Family. The social assistants' and staff employed there are paid from local budgets. In all three regions children placed in residential care – internats – have been assessed. This assessment entails a complex evaluation of the child at home, including his psychological and emotional state.

At the same time, as a result of the assessment, the possibilities of the child's reintegration into the family environment have been determined. In order to prevent children's institutionalisation, Commissions for the Protection of Children in Difficulty were created in pilot regions. The Commission is empowered to approve, monitor and inspect the protection measures utilised in the cases of children in difficulty or at risk. We do not want to make exaggerated statements regarding the reform of the system, but we can say that this is a good start, and this start makes us believe that the situation may improve. There is always room for improvement.

There are four residential institutions in the Cahul Raion: two special schools for disabled children, one for deaf children, and one gymnasium-internat. All in all there are 600 institutionalised children.

very difficult and does not give immediate results. Our society will feel these results in the not too distant future.

In the three years I have mentioned above, 57 children were proposed for institutionalisation, of which only 12 were accepted. The rest of the children went to mainstream community schools. Within the “Capacity Building in Social Policy Reform” Project, implemented by the EveryChild Consortium in collaboration with Cahul local government, and funded by the EU within the TACIS programme, we assessed every child placed in two internats. Based on the results of this evaluation, 40 children can be reintegrated with their biological families, 7 children have been proposed for placement in the foster care service, and two children were suggested for adoption.

What does an evaluation entail?

A group of specialists perform an in-depth study of the case; considering why the child

as on the one hand we ease the parents’ hard work, and on the other hand we offer children an equal opportunity for development. Our day centre provides services for 40 children with physical and mental disabilities. We have defectologists, psychologists, speech therapists, and the whole team makes everything possible to offer better chances for the children who have found themselves in a difficult situation. I will use the occasion to mention the organisations that contributed to the opening of this centre – Cahul Raion Council – food and salary, UNICEF and EveryChild – reconstruction, training and transport. In fact, we are more than a day centre, as here much training for parents and social assistants is organised.

Naturally, we have not managed to solve all the problems yet. It is painful to see 2 or 3 children staying only with the father or with grandparents, or other relatives, while their parents left the country to work abroad. It is

“Prevention is cheaper and more efficient”

Due to our fruitful collaboration with a number of partners in the area, especially with EveryChild Moldova, I think I won’t exaggerate if I state that Cahul Raion is a good deal ahead of other Raions in this respect. We pay special attention to the integration of children in families, either into biological or foster families. The reform or change of attitudes started three years ago, and we can already draw some conclusions. Within the last 3 years, we managed to reintegrate 70 children with their families, and to place another 12 children in foster care. It is more important to prevent placement in residential care, than to take a child out of an internat or other institution. It’s like disease; the doctor will always say that prevention is both cheaper and more efficient.

What is important for us, is the fact that in Cahul there was no mass institutionalisation, like in other regions. Naturally, we work with each family separately, we explain them our reasons, invite the parents for frank discussions, and, of course, within our possibilities, offer them financial support. About 150 families in Cahul received financial support. But one should know that the problem is not always limited to financial aspects. We have many families that did not receive financial aid, but, after our discussions were persuaded to take their children home. They understood that at home the children will feel much better. Generally speaking, working with parents who, to put it mildly, do not quite adequately perform their parental duties, is

Petru BURLACU,
deputy president of the
Cahul Raion

was placed in the institution, his parents, his school records, what are the perspectives, and many other aspects. The evaluation team is made up of 7 educators, 3 social assistants and 2 supervisors. We create an individual plan for every child’s integration in the family. Where possible, we go further, where integration is not possible, the child remains in the institution. This is the reality. Lately we have been working on, “finding fresh evidence” that indicate reasons why the child came to leave his family.

Opening a day centre is a real achievement of ours,

very important that we helped dozens of children regain their family. If Local Public Authorities had the money the central government spends for internats, I assure you, there would be fewer children placed in residential care, and the number of children educated in their own families or in a family-type environment would increase considerably. We have demonstrated this in Cahul, and we consider that our experience may be useful and important for other Raions in the south of Moldova.

The future

In Orhei, 49 children returned home from the internat

At the beginning of September several dozens of children were removed from the lists of Orhei Internat. These are the 49 children taken back home by their families, who now grow up and receive education in their biological families. The preparation for this event had taken place over many months. The specialists had worked hard with the children and their families, as well as with the mainstream schools where the former internat pupils were integrated.

Orhei is one of the 3 pilot regions within the project “Capacity Building in Social Policy Reform in Moldova”, financed by the European Union and implemented by EveryChild Consortium.

Mariana Lupascu, EveryChild Project Coordinator, said that prior to the children’s reintegration with their families, a full evaluation of each case was performed by a team of specialists, made up of internat educators and social assistants. Parents who decided to take their children back into the family signed agreements with the social assistants. The families assumed some responsibilities, while the social assistance department promised to offer necessary support for family reintegration. Within the first 6 months some families will be offered by the project small financial support, money that will be used exclusively for the children.

“Six months is generally enough time for us to get a family out of crisis while not making it dependent on this money”, said Mariana Lupasco. Additionally, the social assistants will monitor the usage of these funds. The children’s situation will be monitored in order to prevent further crisis situations, during which parents will be again tempted to give up their children.

“A child’s reintegration with the family contains several stages”, continues Ms Lupasco. In cases where the child has been away from his family for several years, he does not even have a place of his own in the parents’ house, does not have a place to do his homework, a place to sleep. At the beginning we make sure that the family and the school accept the child. Social assistants make sure the child has the minimum living conditions, clothes, food.

However, in some cases, no financial support is needed in order to return the child in his family, as his parents are quite well off. For example, the evaluation performed in Orhei gymnasium-internat revealed that the parents of 59 children currently live abroad. As a rule, there are two routes for this category of children to be placed in the internat. In the first case, the parent’s present forged documents that help them place their child or children in residential care. Secondly there are cases where the people who are left to care for the children do not cope with their duties.

of the nation

Out of sight, out of mind

“I don’t need the child; let him go on living in the internat!” It’s really difficult to convince a parent with such concepts to take back his own child, but specialists manage to find arguments even for this category of parents. As a rule, in such cases the problem is not only with families living in poverty, unable to rear their children but also in situations where the parents are sure that it’s the government’s duty to bring up their children, while they do quite well economically.

Once a child gets into an internat, he, in most cases, will stay there until graduation. Throughout many years no body monitors the case in order to find out if the family’s conditions have changed and if there is a possibility for the child to return home.

In many cases, parents placed their children in Orhei internat, considering that children will be better off there than at home, as it is a “prestigious institution, with decent living conditions”. With their outdated mentality, such parents do not realise that an internat, no matter how good it might be, will never replace the family, and the carers in the internat will never be able to offer the child the warmth of a family environment.

A child that grew up in an internat feels the consequences of institutionalisation his whole life. The majority of internat graduates do not have even basic life skills, cannot cook food and do not know what institution to appeal to when they have a problem.

A little support is enough for a child to stay in his family

Internats are inefficient structures, especially because their graduates cannot integrate into society. A relevant case to illustrate this is the story of Elena, 20, a graduate of Valea Norocului internat. Elena came to Orhei, seeking better life chances. The craft she learnt in the boarding school – that of a plasterer – was of little use to her, as the employer paid her only 49 lei in her first month of hard work. When her second daughter was born, she found no better solution, than placing her children in an internat or an orphanage, although she knew from her own experience how “exciting” life in these institutions is.

“The Social Assistance Department in Orhei persuaded me not to give up my children and helped me overcome the difficulties. They offer me some aid every month, plus I work occasionally, so, I manage somehow to support my children. The girls go to the kindergarten. I hope to find some better job, and then we’ll be in a better situation”, says Elena.

Like other desperate mothers in Orhei, Elena receives quite modest support. However, this assistance is essential for her family, especially for the girls, who are 3 and 5 years old and live with their mother. The several hundred lei they receive help Elena buy food for the girls and pay some utility costs.

In orphanages children sneak bread in their pockets

The case of Ludmila Burda, from Glodeni, mother of a 12-year old boy, comes to complete the array of problems that generate child abandonment. Her child stayed in an internat from a nearby village because she could not afford to support him. Her husband served time in prison, and physically abused her, which

forced her to leave the house. At present Ludmila works for an old woman in the village, helping her around the house. “Thanks to the support I now receive, I can raise my boy at home”, she says. However, her and her son’s problems do not end here. When her son attended the internat, he used to have very good results in studies. But, now that he attends a community school in the village, his records are very poor.

“The boy’s teacher in the local school neglects him, which affects him greatly. He says he wants to go back to the internat, but how can I take him there? In the orphanage where he spent 4 years, he would always have his clothes stolen, and whenever I would go to visit him there, I would find him without his cap, or socks, or mittens. When he came home for holidays I would find him extremely thin. He told me he used to hide bread in his pockets, and mice would nibble his clothes”, said Ludmila, with tears in her eyes.

Such families need both financial and psychological support. However, the most interesting thing is that Ludmila was required to pay 45 lei for the school fund, 10 lei for food and 300 lei for gym reparation.

If the three children were placed in an internat, the government would have to spend 10 thousand lei annually for each of them. The money the government has to spend when a child is placed in residential care could go to family support. Thousands of children throughout the country would have the chance not to live separate from their parents.

Natalia PORUBIN

The year 2005 marks ten years of work by two major reform agencies for the rights of children in Moldova - EveryChild and UNICEF.

A Unified Child Care Policy

A Framework for Change in Moldova

Also, but not necessarily by coincidence, both organisations this year have started to working together with the European Union implementing complementary projects for the protection of children's rights and the reduction in the number of children placed in internats.

UNICEF will be furthering this work, building for the EU on what EveryChild has so far achieved, under the current umbrella of its Technical Assistance for the Commonwealth of Independent States [TACIS] development funding programme.

As we enter 2006 the EveryChild TACIS project aims, after two years of implementation, to continue its support of the national implementation strategy

for the reform of internats, proposed in July 2005 at the National Council for the Protection of Children's Rights. Deputy Prime Minister Cristea, at this council meeting, tasked the Ministry of Education Youth and Sport [MoEYS] with the development of a strategy for the reform of residential services to be presented by March 2006 for the consideration of the Government of Moldova. This work will be based largely on models developed in the three pilot Raions of Orhei, Cahul and Ungheni, where the EveryChild TACIS project has established comprehensive alternative child care services. The aim being to reduce the need for institutional care in line with the Moldovan Economic Growth and Poverty Reduction Strategy Paper, the National Strategy for Child and Family Protection, the National Action Plan and the Government of Moldova's agreement to meet certain child care reform conditionalities within the EU Food Security Programme.

Within all the technicalities of all the above it is essential to understand that many families of children in Moldova would not be considered unsafe, or the placement of children in institutional care necessary, with the right kind of social work assessment and where needed, social work support, carried out by the Ministry of Health and Social Protection [MoHSP]. To support the MoHSP, new systems and service delivery packages have been developed by the EveryChild TACIS project which include: gate keeping; service management

procedures; assessment and social work assistance, including family support, reintegration from internats and foster care. All of these, as well as Draft recommendations for the reform of internats, will be presented to both the MoHSP and MoEYS for consideration and inclusion in their decision making process. It would seem appropriate that the Government of Moldova will need to find a mechanism by which it can increasingly transfer funding and responsibility for the social protection and social development of children from the MoEYS to the MoHSP

During 2006 within the MoHSP the National Training and Resource Centre [NTRC] will continue to be developed as a central point for delivering in-service training to social work professionals according to their needs. The EveryChild TACIS project will continue to support the NTRC to analyse and collate best practice from across the country and ensure that it is shared regularly with all regions. The aim being that the Centre should lead future policy development through collecting, analysing, and disseminating best practice in developing community based social services.

In order to consolidate the afore mentioned actions a unified Child Care Policy must be developed. It should set the framework and constraints within which professionals' work, the type and level of service they provide if and when necessary, to vulnerable families. It should also aim to have an impact on the number of people seeking or being referred for a service. With regard to the development of social services for children, this would focus in particular on the families' ability to cope independently and be assisted only if required after a comprehensive assessment of their needs. Such a social policy should be a national one: defining the principles of child welfare within the agreed international declarations as applicable to the

Moldovan context; the process of a gate keeping system with clear management indicators; only one point of entry for a social service and it should be funded and delivered at a local level. This would be a real frame work for change and a way to celebrate the 10th anniversary and contribution of two major child care reform agencies in the Republic of Moldova.

The achievement of the EveryChild TACIS project and its successor implemented by UNICEF will be measured by the degree to which cohesion can be reached between policy and practice, that is, the amount to which the developments and new learning from the pilot regions can be mainstreamed into a National Child Care policy. The current EveryChild TACIS project offers the Moldovan Government an opportunity to develop a new approach to services for children and vulnerable families which incorporate practical developments on the ground with systematic change of policy, in order to provide long-term sustainable impact and models of service development that can be replicated across the Republic. In order to bring the future home for the children of Moldova and all Moldova's future generations.

Jon BARRETT
EveryChild TACIS
Project Team Leader

On the 3rd of February the National Theatre “Mihai Eminescu” put on stage the play “Apple Flowers”, a drama with and about unfortunate children of the Republic of Moldova. The play was written by Valeriu Țurcanu, and produced by maestro Vitalie Rusu. The script was written by Boris Golea.

The drama “Apple Flowers” was put on stage with the support of the EU social project “Capacity Building in Social Policy Reform in Moldova”, implemented by EveryChild Consortium, in collaboration with the Ministry of Health and Social Protection. Here are some of the theatre reviews and comments made in the Chisinau press after the first night performance.

Sad but true

“Apple Flowers” – a play with and about children in Moldovan internats

“Săptămîna”

The author of the play, Valeriu Țurcanu, came up with a very sad message, telling us a true-to-life story about two children, graduates of an internat somewhere in the south of the country. After many years of suffering the two children escaped from the institution. At the end of the year 2005 their frozen bodies were found in a forest near the village of Cazaclia. They become lost, both literally and figuratively. In space and in life. The subject of the story, in fact, caused tears among the audience of the Chisinau Theatre “Eminescu”, and made us think that our country faces an immense problem – that of the child deprived of parental care. Beyond sophisticated scientific research, beyond seminars and awareness raising campaigns, there is a threatening reality, hidden behind the walls of residential institutions – a heritage of the past that we, theoretically, tend to forget. But only theoretically. What is important, is that this human message will be cast in the whole country, because from this Spring the play will be performed in many localities around Moldova.

“Timpul”

Producer Vitalie Rusu: “It’s a tragedy of the children, a tragedy that we, the grown ups, hardly understand”. The message of this play is very simple, and at the same time, extremely complicated: we should never permit separation of child from his parents, and vice-versa. In an hour and a half very strange things happen on the stage, and everything ends up with a tragic ending. “Apple Flowers” is a play for all ages, and is a warning for those willing to go abroad without thinking of the future of their own children back home”.

“Capitala”

The play urges both the authorities, and civil society to think and act. It makes us understand that residential childcare appears to be an acceptable solution only in a society living in the present day, without looking ahead to future. The message conveyed by “Apple Flowers” is clear – every child has the right to grow in an average family, because only this environment presents the best chances for multilateral development.

“Gazeta Liberă”

Why “Apple Flowers”? Because these children recall the orchard back home. In fact, this is a metaphor. Apple flowers is both, sadness of the parents and children, and hope for better. It’s everything. The two actors, Snejana Puică and Ghenadie Gilcă understand well the power of the word. It’s a drama that slips into a tragedy. In fact, this is a play of warning. It is worth watching in order to see what might happen if... The play will definitely, not remain unnoticed, without touching human souls.

"Most of all I'd like to see my mother, even though I am a grown up and manage on my own, though there are many hardships. Few people can understand what I feel. In fact, they don't even have to understand."

Internat graduates- no past, no future

Sergiu Druta was placed in an orphanage after his father was imprisoned and his mother left him in a hospital. Since then, the story of a lost destiny started to roll on. After leaving the internat, Sergiu started for the big world, full of new and unknown things. Now he is 23 years old and works on a building site in Chisinau. He eats what he gets and occasionally has some relationships with girls, also orphanage graduates. Generally, Sergiu is angry with the whole world. There was a time when he worked at a private site, but everybody tried to cheat him, or to say directly, not to pay him for his work. After so many years of loneliness, he now lives in even greater isolation.

Sergiu Druta: *"My mom knows I live in Chisinau. If she cared, she would have found me long ago. She must be enjoying her life, while I have to suffer from surprises and difficulties in this life. Who cares about you today? Everybody is on his own! I admit, there was a time when I lived from stealing. I wasn't afraid to do that, you get used to fright when you are hungry".*

Let's pray for our parents who left us

Valeriu Conean left Ciadir Lunga Internat School in 1998. He came from a summer camp for orphans. The administration gave him 120 lei pocket money, he gathered his things and left for the big unknown world. Valeriu got into a minibus which brought him to his place of birth, where, naturally, nobody was waiting for him. After a short period of time he came to Chisinau, where he thought he would find a job more easily. This is where he, for the first time, started his independent life. Trying to find his parents, he studied the archives. His father,

as he found out, had left for Permi, Russian Federation.

Valeriu lived half a year in a monastery, then in the house of a priest in Ciadir Lunga. This is what he says: *"The first and the most important problem I faced was to find some shelter. However, the most painful thing is the sheer indifference with which people treat you. Everybody rejects you, everyone looks down at you suspiciously. I wanted to find my parents, to look them in the eye. 'Cuz I wasn't brought by a stork, as children are often told. I know my mother's name is Nina, and my father is Russian. I also know I was born in Chisinau, Riscani district, Spartak street. That's all I know about myself and my family. My destiny brought me to The Church. I was very lucky about this. I think we all have to pray, including for our parents who abandoned us".*

Many people laugh at me being a yard cleaner

Andrei Balan graduated from the internat school in the village of Visaca, Donduseni district. He has neither friends, nor a date, nor anybody to communicate with. And he does not believe his mother had died. Like many other internat graduates, he came to Chisinau seeking a job. He found a job – a yard cleaner at Chisinau Leather Factory. It's a really modest job, very dirty and very poorly paid – he gets only 800 lei per month.

Andrei Balan: *"Most of all I'd like to see my mother, even though I am a grown up and manage on my own, though there are many hardships. Few people can understand what I feel. In fact, they don't even have to*

understand. Many people make fun of me, being a yard cleaner. What can I do – I have neither studies, nor a house, nor parents. I think a lot, but I can't help it".

Aurel CORDUNEANU,
psychologist

Graduates of orphanages and internats are generally unprepared for real life. Some get locked in themselves; others do not understand why it all is happening to them. Society rejects them. It would be natural if we treated these young people in a better manner, as citizens with equal rights. For many years educators and the school administration made decisions for them. And then there is a moment when nobody decides for them, and they find themselves in a different reality. A person, unprepared for such a life, suffers and makes many mistakes.

Svetlana CHIFA,
**Head of Municipal Directorate for
Children's Rights Protection**

It is impossible to organise good training and education in an institution with 500-600 children. We have got used to the idea that the internat is the only solution for a child in difficulty. But there are also other institutions that allow children to communicate with society. It's very important for us to develop a national community services strategy.

Constantin MARIN,
Dean of Department of Journalism
and Communication Art
Moldavian State University

“Glass House” – guarantee of trust and success

The social comfort of any institution is determined, to a large extent, by the degree to which the audience trusts it. Trust, in its turn, is generated by the institution's transparency. In other words, a person is tempted to show respect to an institution that works “with open doors”, and does not hesitate to withdraw his or her support in cases where the organization shows a lack of institutional transparency. In the post World War II era, the French, puzzled by uncertainties caused by rumours about the activity of state and private institutions, launched the idea of the “glass house”, thus pleading for institutional transparency, social control and the role of public opinion in the decision making process.

Currently the Republic of Moldova shows a strong tendency to align itself with European standards. One of these, in particular, is the option of any social agency to act in accordance with the principles of institutional transparency, that is, of the “glass house”. This happens because in modern society it is not enough to just know how to do things well, one has to also know how to talk about what can be done well. From this perspective, an institution develops its ability to communicate, which gives more credibility to its activity and makes it more useful and socially efficient. The credibility and trust we are talking about, built in the spirit of institutional transparency, have a two-fold impact. They are both valuable elements of; the institution's cultural heritage, and of the values of public opinion that determine people's social behaviour.

As communication becomes a natural attribute of any institution, the need to develop corresponding abilities among bureaucrats appears. This need is also due to the fact that the previous institutional system paid minimal attention to communication. As a consequence, the personnel, of mainly public institutions, have inadequate communication skills. In this context, any attempt to improve this situation is welcome. For example, the seminar, “Introduction in relations with mass media and advocacy” was organised

in January 2006, for the staff of the Ministry of Education Youth and Sport, and the Ministry of Health and Social Protection.

The above mentioned seminar was organised within the TACIS project “Capacity Building in Social Policy Reform in Moldova”, implemented by the EveryChild Consortium in collaboration with the Ministry of Health and Social Protection, with the financial support of the European Union. The participants particularly debated the usefulness of relations between institutions and the mass media, as public target for an institution. Guided by specialists in the field they: reflected upon the advantages and disadvantages of systematic communication of the institution with written and electronic media; identified the contributions of ordinary public servants and of communication specialists in creating good relations with the media; discussed the ways of disseminating the institutional message regarding the expected behaviour of the institution and the personnel in their relations with journalists during both ordinary and crisis situations; developed an understanding of advocacy and how a public institution can perform this activity. The participants at the seminar also explored: how to respond to different challenges in relations with the media; how to make journalists interested in the institution's activity; how to act when journalists are reticent towards the institution's activity; how to act if a journalist purposefully made a mistake; why it is not efficient to get

angry with the mass media; the productive ways of establishing good relations with the press, etc. Thus, the discussions contributed to raising the awareness of public officials about what information the mass media needs and how they perceive the informational needs of their target audience.

Many participants at the seminar acknowledged that they had had little experience in communicating with the mass media. They experienced some difficulty when they had to offer succinct information about their professional activity or the institution's targets and when they had to speak in front of a camera or microphone. It is for this reason that part of the seminar was organised as workshops, where the participants were invited to talk in front of a microphone or a camera. It is worth noting that for many of the participants at the seminar this was their first experience of such exercises. Some of them even admitted that they very often refuse to offer an interview because of their fear of the microphone or camera. Obviously,

we cannot claim that the training eliminated completely the lack of experience in communication with the mass media. However, it should be noted that many participants at the seminar stated that their microphone or camera fright had begun to diminish, and that they are determined not to refuse interviews in the future. This fact makes us hope that their future communication with the mass media will gain another dimension.

In my opinion, the seminar was a good lesson of communication between public officials and mass media experts. We were all convinced of the great importance of such training. This conviction was best expressed by Tatiana Gribincea, Head of Direction of the Ministry of Health and Social Protection, who concluded at the end of the seminar: "I will tell my colleagues that communication with mass media should become an indispensable element of our professional duties, and to perform these duties efficiently, we need to learn to communicate".

**Anatol
MAMALIGA,**
**local public
relations expert**

Regaining the family, children will regain the Motherland

The reform has been tested in three pilot regions: Orhei, Cahul, Ungheni; the best practice achieved will be extended to other regions of the country. Enormous work has been done both by the implementation team, and by the project partners. It has been proved that the newly suggested system is more cost-effective and efficient, and most importantly, it meets the needs of the child to grow up in a family.

There are irrefutable arguments for reorganisation of the residential system, despite of the critical attitude of some internat headmasters, professionals and decision makers. We are aware that critics will increase as the change process rolls on and gains power. It's a natural behaviour, specific to any reform process. It is in the minds of some people who have worked for decades, guided by the same moral and educational values, and who have been also direct beneficiaries of the old system which was created after the II World War. In such a system, the child in difficulty – who is deprived of parental care and of the warmth of a home environment, becomes a tool, an instrument used by the masters of the system to live and prosper. As the number of children in internats drops, the incomes of those representing the system will reduce. That is why resistance is inevitable. However, the resistance has a positive role as well. It strengthens and consolidates the will of those who promote the reform. The more malicious the resistance is, the greater the chances to promote the reform are. The number of people who want to offer children a past and a future will grow. A future of dignity and welfare. Regaining the family, the children in internats will regain their motherland – motherland of which they had been deprived.

The child and the family

This social policy magazine published by the EveryChild Consortium in collaboration with the Ministry of Health and Social Protection, funded by the European Union

Editorial team:

Daniela MAMALIGA
Stela GRIGORASH
Stanislav LIPCANU
Anatol MAMALIGA
Constantin COJOCARU
Claire WARRINGTON
Ala ZMEU

Design computer:

Ecaterina RUSU

Photography

Valeriu ROMAN

Printed by:

Publishing House
“Universul”

The views in this publication do not necessarily reflect the views of the European Commission

www.everychild.md

President Voronin consequently promotes the reform2-3

Arguments for closure of the internats.....4

Why don't we invest in families.....6

When will community services be a priority in social policy.....7

Why public money does not serve the interests of the child.....8

Human factor plays an essential role in the change process.....10-12

Residential institutions do not meet the child's social needs.....13

Changes of attitude at local level.....14-15

How children from Orhei regained their family.....16-17

How cohesion between policy and practice can be achieved.....18-19

“Apple Flowers” – an astounding play.....20

Graduates of internats – no past, no future.....21

“Glass House” – guarantee of trust and success.....22-23

VIP
***Cea mai reușită campanie
socială a anului 2005***

Echipa care cheamă viitorul acasă

VIP
***The most successful social
campaign in 2005***

**The team that calls
the future back home**

Fiecare copil c

PRINCIPII

* Copiii au dreptul de a crește în familie
(Art. 3, Convenția ONU cu privire la drepturile copilului UN-CRC)

* Părinții au responsabilitate
(Art. 5, UNCRC)

* Copiii se dezvoltă cel mai bine în familie și Guvernul va face tot posibilul pentru a menține fiecare copil în familie. În același timp, copiii au dreptul de a fi protejați de orice formă de abuz și maltratare.
* Intervenția Guvernului în familie va fi doar una minimum necesară pentru a proteja drepturile copilului și toate deciziile vor fi luate în interesul superior al copilului.

* Sprijinul – financiar sau psihologic – este esențial pentru familie.
* Există o serie de servicii care ajută la depășirea dificultăților.
* Serviciile de îngrijire și educație trebuie să fie plasate în îngrijirea și educația copilului, este imposibil ca ei să rămână în instituții ca alternativă. Îngrijirea instituțională este o ultimă alternativă.
* Îngrijirea instituțională este o alternativă la integrarea copiilor într-o familie.

INDICATORI

* Fiecare copil aflat în dificultate este evaluat de către un asistent social calificat înainte de luarea unei oarecare decizii.
* Îngrijirea rezidențială este aplicată doar în cazul în care toate celelalte opțiuni de îngrijire au fost examinate.
* Admiterea în orice tip de servicii este realizată printr-un singur punct de intrare.
* Este instituit un proces de prevenire a instituționalizării clar definit, transparent și eficient.

* Prestațiile sociale sînt revizuite în mod regulat pentru a asigura că cele mai vulnerabile sunt protejate.
* Principiul - fiecare copil trebuie să fie protejat și să se dezvolte în familie sau în familie adoptivă prin intermediul unor servicii de îngrijire.
* Fiecare raion are servicii de îngrijire și servicii de adopție națională și asistență socială pentru a asigura că fiecare copil este plasat în familie sau în familie adoptivă.
* Școlile oferă un program de prevenire a instituționalizării.
* Fiecare copil din instituție este evaluat pentru a determina dacă este posibilă întoarcerea lui în familie.
* Nici un copil mai mic de 7 ani nu este plasat în instituție.

SARCINI DE PERFORMANȚĂ

* Fiecare autoritate locală dispune de un serviciu unic de evaluare psiho-socială a copilului și familiei.
* Fiecare asistent social efectuează lunar 12/15 evaluări și întocmește planuri corespunzătoare de acțiuni.
* Autoritatea tutelară și Comisia pentru protecția copilului aflat în dificultate (mecanismul de prevenire a plasării copilului în instituție) acceptă 90% din recomandări conținute în evaluări.
* Toate serviciile sociale, inclusiv adopția internațională, pot fi accesate doar prin intermediul evaluării și a sistemului de prevenire a instituționalizării.

* Serviciile pilotate în raioanele cu cea mai mare nevoie sunt extinse în toate celelalte raioane.
* Fiecare autoritate locală are un plan de acțiune pentru a decide tipul și volumul serviciilor și resursele necesare pentru activitatea Guvernului cu privire la copii și personalului.
* Societatea civilă, grădinițele și școlile sunt pregătite să primească copii și să ofere servicii de îngrijire și educație.
* Școlile dispun de resurse și servicii de îngrijire și educație pentru copii aflați în dificultate.

crește în familie

tea de a crește și susține copiii lor

* Guvernul are responsabilitatea de a sprijini părinții în îngrijirea copiilor lor (Art. 18, UNCRC)

siho-social – este acordat direct fami-
comunitare de susținere a familiilor în

ducație sînt separate astfel, încît copi-
instituțională doar în cazul în care
înă în familia lor sau într-o familie
uțională are totdeauna scopul de a re-

* Guvernul conduce activ procesul schimbării.
* Politica, legislația și regulamentele susțin principiul conform
cărui copiii trebuie să crească în familiile lor.
* Serviciile de îngrijire a copilului sînt integrate într-un singur
minister.
* Există un proces clar stabilit pentru ca ministerele să conlu-
creze în vederea realizării acestor principii.
* Serviciile sînt finanțate și prestate la nivel local.

ăzute pentru a fi direcționate spre fa-
rebuie să crească în familie, este pro-
or campanii de sensibilizare.
de sprijin familial, reintegrare, tutelă,
ță parentală profesionistă oferite de
prelungit de îngrijire.
e are un plan de îngrijire pentru reîn-
ani nu este îngrijit instituție.

* Este elaborat un plan detaliat de acțiuni care stipulează pașii
ce trebuie urmați pentru realizarea scopului general.
* Este dezvoltat un cadru legal complex pentru susținerea serv-
iciilor prestate copiilor în dificultate. Finanțarea acestora este
descentralizată la nivel de raioane, Guvernul stabilind stand-
arde minime de calitate și de monitorizare a performanțelor.
* Guvernul stabilește criteriile pentru un spectru larg de serv-
icii locale.
* Servicii de îngrijire rezidențială (centre cu capacitate
maximă de 12 copii) sunt oferite pentru copiii care, conform
evaluării, au nevoie de îngrijire specială.

nele Orhei, Ungheni și Cahul sînt ex-
ne conform unui proces bine planifi-
evaluează necesitățile comunităților
umul serviciilor comunitare, numărul
esare. Acest proces este incorporat în
privire la reangajarea și recalificarea
le și școlile sînt informate pentru a fi
ii din instituție.
și de autorizare de a oferi un program
u copiii care necesită acest lucru.

* Este elaborată o lege unică cu privire la protecția copilului care să acopere toate
domeniile acestei strategii.
* Toți copiii aflați actualmente în insituții sînt evaluați și dispun de planuri individ-
ualizate de îngrijire care să satisfacă necesitățile lor, în confomitate cu principiile
expuse mai sus.
* Este efectuată o analiză financiară a costurilor curente ale îngrijirii rezidențiale,
a serviciilor comunitare și a celor necesare pentru perioada de tranziție.
* Este elaborat un nou model de finanțare conform căruia banii urmează copilul.
* Este efectuată analiza necesităților în resurse umane – reangajarea și recalifica-
rea personalului, instruirea persoanelor noi angajate.
* Există un plan detaliat de gestionare a tranziției către servicii comunitare.
* Sînt stopate admiterile copiilor și recrutarea personalului în instituții rezidențiale
mari. Bugetele se reduc pe măsură ce copiii și personalul pleacă.
* Sînt stabilite standarde minime de îngrijire pentru toate tipurile de sevicii so-
ciale.
* Sînt stabilite standarde și proceduri de inspecție și monitorizare a serviciilor
sociale.
* Este elaborat un plan național de îngrijire a copiilor ai căror părinți sînt plecați
peste hotare.